

Η!

Ηδύφωνο

στα μονοπάτια του πολιτισμού

14.08.2016

www.simerini.com.cy

η σιμερίνη

ΑΒΕΛ ΡΑΖ:
«ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ»
// ΣΕΛΙΔΕΣ 4-5

ΟΙ ΤΑΙΝΙΕΣ ΠΟΥ
ΣΗΜΑΔΕΨΑΝ ΤΙΣ
ΔΕΚΑΕΤΙΕΣ
// ΣΕΛΙΔΑ 14

ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ:
«Ο ΠΙΟ ΜΑΚΡΥΣ ΔΡΟΜΟΣ»
// ΣΕΛΙΔΑ 11

Η τέχνη είναι ένας ελιγμός ευτυχίας ώστε να μπορούμε να υπάρχουμε κάπως αναπαικτικά δυστυχισμένοι 🍷 Νίκος Καρούζος

Ο Μπουκόφοκι Μαπαγγέλλει Μπουκόφοκι

// ΣΕΛΙΔΕΣ 8-9

Ηδύφωνο

Αμμόκωστος, η αλγινόεσσα πόλη της ψυχής μας

Ιδεοσκόπιο - Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

/// ΣΕΛΙΔΑ 15

quickpeek

Γεγονότα, εκδηλώσεις, εκθέματα, συνειρμοί στον πολιτιστικό ιστό της εβδομάδας

Τον Αύγουστο σε λένε Ρέι Ντόνοβαν

Όλα, τα πάντα, κι ακόμα πιο τίποτα, κι αυτή είναι η ιαχή μας τα μαύρα τα μεσάνυχτα και μες στο υγρό ξημέρωμα, με μάτια και μυαλό στην οθόνη δεκαωρίες, Ρέι το μικρό, Ντόνοβαν το μεγάλο, επάγγελμα Διορθωτής Ζόρικων Καταστάσεων

Federico Garcia Lorca: «Romancero Gitano»

«Αν μια μέρα κάρη στον Θεό δοξαστώ, η μισή δόξα μου θα οφείλεται στη Γρανάδα, που μ' έκανε να γίνω το πλάσμα που είμαι: αμετάκλητα ποιητής από τη γέννησή μου» - Η ποιητική σχέση του Οδυσσέα Ελύτη με τον Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα

Πολιτιστικές επιλογές // Τα καλύτερα της εβδομάδας

1

Fedde Le Grand

Ο Fedde Le Grand, ένας από τους πιο αγαπημένους dj και παραγωγούς, επιστρέφει στο Guaba Beach Bar στη Λεμεσό για 5η συνεχόμενη χρονιά. Κυριακή, 14 Αυγούστου, 10:00 - 21:00. Είσοδος μόνο σε άτομα άνω των 17. Πληροφορίες και κρατήσεις στο 96340000.

2

The Lunchbox: Παραδόσεις Αγάπης

Η ταινία θα προβληθεί τη Δευτέρα, 15 Αυγούστου, στις 8.30 μ.μ., στο Σπίτι του Εθελοντή, Λεωφόρος Γρίβα Διγενή, Λάρνακα. Εισιτήρια προς 3 και 5 ευρώ. Για περισσότερες πληροφορίες: Κινηματογραφική Λέσχη Λάρνακας - Email: info@lamakacinema.com και τηλ.: 99434793.

3

Γύρνα Πίσω (Volver)

Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων «Σινεμά στην Παραλία - See Fest 2016», προβάλλεται η ταινία «Γύρνα Πίσω». Παρασκευή, 19 Αυγούστου, στις 8:30 μ.μ., στην Παραλία Σ.Ο.Δ.Α.Π., Πάφος. Είσοδος ελεύθερη. Πληροφορίες: 26932017.

4

Δώρος Ηρακλέους - Αναπροσαρμογές

Στην γκαλερί Κυριακή Γωνιά, στη Λάρνακα, ο Δώρος Ηρακλέους παρουσιάζει μια σειρά καινούργιων έργων του, με τον τίτλο «Αναπροσαρμογές», από την Τετάρτη, 15 Ιουνίου, μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου. Ώρες επισκέψεων: Δευτέρα μέχρι Σάββατο: 10.00 π.μ. - 1.00 μ.μ. & 4.30 μ.μ. - 7.30 μ.μ.

Κόρνος // Μουσική

Afro Banana Republic (ABR) festival

Η ρθε και πάλι αυτή η εποχή του χρόνου, όπου ο σουρεαλισμός και η εξερεύνηση εναγκαλίζονται, καθώς μοναδικές μουσικές εμπνεύσεις συναντούν καλλιτεχνικές παρεμβάσεις με τον πιο εξωπραγματικό τρόπο. Για έκτη συνεχόμενη χρονιά, επανέρχεται πιο δυνατό από ποτέ, ένα από τα πιο αναμενόμενα events του καλοκαιριού, έτοιμο να μεταμορφώσει τη δασική έκταση του Κόρνου σ' ένα κουκούλι δημιουργικότητας, μακριά απ' όσα θεωρούμε φυσιολογικά και με μια δόση μαγείας που παρασέρνει τα πλήθη σ' ένα παράλληλο σύμπαν, που σφύζει από ζωή και όπου τα πάντα είναι πιθανό να συμβούν!

Το Σαββατοκύριακο 19 και 20 Αυγούστου, το Afro Banana Republic (ABR) festival θα έχει την τιμή να φιλοξενήσει μπάντες και DJs διεθνούς εμβέλειας, οι οποίοι θα καταφτάσουν στο νησί για να εμφανιστούν μαζί με μερικούς από τους καλύτερους ντόπιους μουσικούς, και να μας προσφέρουν ένα ηχητικό καλειδοσκόπιο με ονειρική αισθητική και ξεσηκωτική διάθεση.

Με την ομάδα του ABR να αποτελείται από ένα μεγάλο εύρος πρωτοπόρων και δημιουργικών ανθρώπων - από γραφίστες, φωτογράφους και αρχιτέκτονες μέχρι μουσικούς παραγωγούς, σκηνογράφους και κινηματογραφιστές - το ίδιο φεστιβάλ φέρει τη σφραγίδα του γνωστού πλέον MKO Alternative Brains Rule, που ειδικεύεται στη δημιουργία μιας μεγάλης γκάμας, υψηλής ποιότητας events βιωματικού χαρακτήρα με την καινοτομία, την έμπνευση και την προσωπική έκφραση στο επίκεντρο. Τέσσερις διαφορετικές σκηνές θα προσφέρουν στους επισκέπτες του φεστιβάλ την ευκαιρία να περιπλανηθούν σε ηχητικά τοπία, με σαγηνευτική μουσική από τις πιο απομακρυσμένες γωνιές του πλανήτη, από ρυθμούς Afrobeat, world music, jazz, soul, hip-hop και reggae μέχρι funk και post-funk, disco, techno, house και ακόμη παραπέρα. Με το φετινό πρόγραμμα να σφύζει από κορυφαία ονόματα, σίγουρα αυτό που ξεχωρίζει είναι η παρουσία των πρωτοπόρων στο είδος τους Heliocentrics, θα ενθουσιάσουν τα πλήθη με ωμή, ακατέργαστη Afrobeat και θα παρουσιάσουν τη μα-

γευτική τους μουσική στην κεντρική σκηνή του φεστιβάλ ("In the Woods") παρά με τον Νιγηριανό θρύλο Orlando Julius. Η επιστροφή του Λονδρέζικου σχήματος Family Atlantica είναι κάτι, που επίσης αναμένουμε με ανυπομονησία, δύο χρόνια μετά την αξέχαστη εμφάνισή τους στην ίδια σκηνή του φεστιβάλ. Με νέο άλμπουμ ("Cosmic Unity") στις αποσκευές τους και με τη μοναδική ενέργεια που εξαπολύουν πάνω στη σκηνή, είναι έτοιμοι να κατακτήσουν γι' ακόμη μια φορά το ABR Festival, όπως άλλωστε έχουν ήδη κάνει σε αμέτρητα φεστιβάλ σε όλη την Ευρώπη.

Στα highlight του φετινού προγράμματος σίγουρα συγκαταλέγεται και η συμμετοχή του Πορτογαλο-Αγκολέζου Batida (κατά κόσμον Pedro Coquena). Με παρουσία σε μερικά από τα πιο ζακουστά φεστιβάλ στον κόσμο, από το Glastonbury μέχρι τα Roskilde, Pitch, Eurosonic και Babel

Womad Festival, καταφτάνει στο ABR festival για να παρουσιάσει ένα μουσικό σύνολο που σίγουρα θα σας εμπνεύσει, αλλά και θα σας ξεσηκώσει σε ρυθμούς Semba, Kuduro, Afrohouse, Afrobeat, hip hop καθώς και ηλεκτρονικής χορευτικής μουσικής.

Ιστοσελίδα: www.afrobananarepublic.com, www.facebook.com/TheAfroBananaRepublic

Είσοδος: 20 ευρώ για μια μέρα, 30 ευρώ για το διήμερο. Ελεύθερη είσοδος για όσους είναι κάτω των 12 ετών. (Κατασκηνωτικός χώρος - Ανά τετρά: 2 ευρώ για μια μέρα, 3 ευρώ για το διήμερο. Ανά καρβάνι: 10 ευρώ για το διήμερο.)

Ημερομηνίες του φεστιβάλ: Παρασκευή και Σάββατο, 19 και 20 Αυγούστου 2016. Οι πύλες του φεστιβάλ ανοίγουν στις 2 μ.μ., στις 19 του Αυγούστου και κλείνουν στις 2 μ.μ., στις 21 του Αυγούστου.

Ιδιοκτησία: Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ | Υπεύθυνος Έκδοσης: Μιχάλης Παπαδόπουλος Βοηθός Υπεύθυνος Έκδοσης: Μαρία Μηνιά Συνεργάτες: Κωνσταντίνος Α. Ε. Παπαθανασίου Γιάννης Ζελιαναίος Λογίσιμος Παναγή, Γιώργος Ίκαρος Μπαμπασιάνης, Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή, Τίτος Χριστοδούλου, Χρήστος Μιχάλαρος Μάριος Αδάμου. Ηλεκ. Ταχυδρομείο: rapadopoulosm@simerini.com, minam@simerini.com

Απαγορεύεται αυστηρώς η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά προτίμηση ή κατά διασκευή απόδοση του περιεχομένου (κειμένου ή φωτογραφίας) με οποιονδήποτε τρόπο, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφηση ή άλλο, χωρίς τη γραπτή έγκριση ή άδεια του εκδότη Εκδοτικός Οίκος Δίας Δημοσία Λτδ.

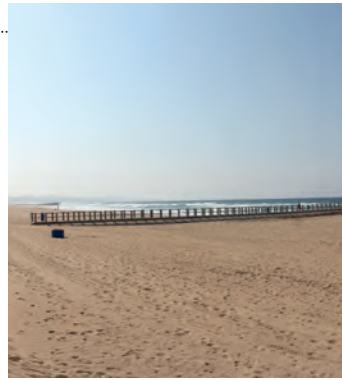
«Ιστορίες της Αμμοχώστου» Δημήτρης Λεβέντης

Βιβλικηνπλασίες - Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

/// ΣΕΛΙΔΑ 16

Από την επιθυμία της θάλασσας στη θάλασσα της επιθυμίας

Κοινός τόπος Ελλήνων και Εβραίων, ο τιμωρός Κατακλυσμός που έφερε τη θάλασσα. Της αμαρτωλής επιθυμίας σύμβολο, και απειλή. Δεν είχε θάλασσα η Εδέμ. Και δεν θα υπάρχει θάλασσα μετά τον Αρμαγεδδώνα, υπόσχεται η Αποκάλυψη

Me See Fest:
Σινεμά στην παραλία

Οι προβολές του προγράμματος "Σινεμά στην Παραλία" της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης Πάφος 2017 έγιναν ήδη από την πρώτη προβολή το σημείο αναφοράς γι' αυτό το καλοκαίρι στην Πάφο

Αδαμάντιος Διαμαντής,
Ο Κόσμος της Κύπρου

Τι μπορούμε να κάνουμε για τον κόσμο αυτό; Εμείς που ως τώρα είχαμε την τύχη να μείνουμε απείραχτοι και ασφαλείς (εμείς και το σπιτικό μας), που ακούσαμε και μάθαμε από μακριά τη φωτιά

ΠΑΦΟΣ 2017 // Κινηματογράφος

Me See Fest: Σινεμά στην παραλία

Οι προβολές του προγράμματος "Σινεμά στην Παραλία" της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης Πάφος 2017 έγιναν ήδη από την πρώτη προβολή το σημείο αναφοράς γι' αυτό το καλοκαίρι στην Πάφο. Για τρίτη συνεχόμενη χρονιά το κοινό απέδειξε την αγάπη του προς τη διοργάνωση See Fest: Σινεμά στην Παραλία, ξεπερνώντας κάθε προσδοκία σε προσέλευση. Σε ένα καλοκαιρινό σκηνικό, με φόντο την απέναντι θάλασσα και το παραλιακό μέτωπο της Πάφου, προβλήθηκε η πρώτη ταινία του προγράμματος "Alles for zucker" με τη στήριξη του Goethe Institute, του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού και της ΚΕΟ και όλοι έδωσαν το «παρών» τους. Συνεχίζονται οι προβολές μέχρι 24 Αυγούστου...

Επόμενες προβολές σε αγαπημένες πόλεις όπως η Ρώμη, η Αθήνα, η Μαδρίτη και το Παρίσι από μεγάλα ονόματα σκηνοθετών κλείνουν ραντεβού τις βραδιές του Αυγούστου. Συνέχεια με την προβολή «To Rome with Love» στην ειδική Ρώμη του Woody Allen την Τετάρτη, 10 Αυγούστου, στη Δημοτική Παραλία ΣΟΔΑΠ.

Επόμενες προβολές:
10/08 - Στη Ρώμη με Αγάπη (2012) σε σκηνοθεσία Woody Allen
12/08 - Ακαδημία Πλάτωνος (2009) σε σκηνοθεσία Φίλιππου Τσίτου
19/08 - Γύρνα Πίσω (Volver) (2006)* σε σκηνοθεσία Pedro Almodovar
* Κατάλληλη για άτομα άνω των 16 ετών
24/08 - Παρίσι, σ' αγαπώ (Paris, je t'aime) (2006) σε σκηνοθεσία Coen

brothers, Walter Salles, Jean-Luc Godard, Alejanro Gonzales Inarritu, Paul Verchofen, Gus Van Sant
Όλες οι ταινίες προβάλλονται στους αυθεντικούς τους διαλόγους με ελληνικούς και αγγλικούς υπότιτλους.
Είσοδος ελεύθερη, ώρα έναρξης προβολών: 20:30.
Πληροφορίες: 2693 2017.

Το κοινό μπορεί να «ακολουθεί το ταξίδι»
Like us on facebook.com/pafos2017
Follow us on Twitter @ pafos_2017 Tweet #pafos2017 #passionatelypafos & Instagram.com/pafos2017_official
Πληροφορίες: www.pafos2017.eu <http://www.pafos2017.eu> / 26932017.
Φωτογραφίες από foto LARKO.

Εικαστικά // Φαρκώνια στο Κολόσσι

Συνεχίζεται γι' ακόμη μερικές μέρες η έκθεση του εικαστικού Λευτέρη Ολυμπίου, με τίτλο «Φαρκώνια στο Κολόσσι», την οποία παρουσιάζει το Τμήμα Αρχαιοτήτων, του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων. Η έκθεση, η οποία θα είναι ανοικτή στο κοινό μέχρι την 31η Αυγούστου 2016, οργανώθηκε στο πλαίσιο των εορτασμών της φετινής Διεθνούς Ημέρας Μνημείων και Χώρων. Σημειώνεται πως στην αναδρομική αυτή έκθεση του Λευτέρη Ολυμπίου παρουσιάζονται τέσσερις εικαστικές ενότητες εμπνευσμένες

από τη μεσαιωνική ιστορία της Κύπρου που εξιστορείται στο Χρονικό του Λεοντίου Μαχαιρά. Μέσω της εικαστικής γλώσσας, παρακινείται το κοινό να συνδιαλέγεται με το έργο του καλλιτέχνη και τον μνημειακό χώρο έκθεσής του. Η έκθεση του Ολυμπίου αποτελεί την πρώτη ατομική έκθεση που πραγματοποιείται στο μνημείο σηματοδοτώντας έτσι τη σημαντικότητα του έργου που εκτίθεται και φιλοξενείται στο Κάστρο Κολοσσίου. Ώρες επισκέψεων, καθημερινά, από τις 8.30 π.μ. έως τις 7.15 μ.μ.

Μουσική // Ανθολόγιο Ελληνικού Τραγουδιού

Μάνος Χατζιδάκις, Μίκης Θεοδωράκης, Σταύρος Ξαρχάκος, Γιάννης Μαρκόπουλος, Χρίστος Λεοντίς, Μάνος Λοΐζος, Σταύρος Κουγιουμτζής, Απόστολος Καλδάρας, Γιάννης Σπανός, Δήμος Μούτσης, Ηλίας Ανδριόπουλος, Διονύσης Σαββόπουλος, Θάνος Μικρούτσικος. Μερικοί από τους συνθέτες των οποίων τα τραγούδια θα ακουστούν σε μια συναυλία με τους Σωτήρη Καραγιώργη, Ευαγόρα Καραγιώργη και Στέλιο Κακογιάννη, την Τετάρτη, 17 Αυγούστου, στις 8:30 μ.μ., στον κήπο του Τεχνόπολις 20 στην Πάφο. Στη συναυλία, με τίτλο «Ανθολόγιο Ελληνικού Τραγουδιού», θα ακουστούν επιλεγμένα τραγούδια από σημαντική δισκογραφία, μουσικά κομμάτια που φανερώνουν τη σημαντική σχέση των πιο πάνω συνθετών με καταξιωμένους Έλληνες ποιητές και στιχουργούς, αλλά και τραγούδια που αποτυπώνουν σημαντικές μουσικές στιγμές και κορυφώσεις των ιδίων των συνθετών. Είσοδος: 8 ευρώ. Απαραίτητη η προκράτηση εισιτηρίων στο 70002420. Λίγα λόγια για τους συντελεστές:
*Ο Σωτήρης Καραγιώργης είναι γνωστός μουσικός, εκπαιδευτικός και συνθέτης στον χώρο της Πάφου αλλά και της Κύπρου γενικότερα. Μέσα από την προσωπική του δουλειά, το συλλογικό του μουσικό

έργο και την πολύχρονη παρουσία του στον χώρο της χορωδιακής μουσικής και του έντεχνου ελληνικού τραγουδιού διαγράφει μια σημαντική μουσική παρουσία.
*Ο Ευαγόρας Καραγιώργης, μουσικός, εκπαιδευτικός και συνθέτης, έχει ασχοληθεί έντονα με την κυπριακή μουσική αλλά και την έντεχνη ελληνική μουσική. Έχει γράψει κλασική μουσική, μουσική για το θέατρο και την τηλεόραση και έχει κάνει πολλές συναυλίες με δικές του μουσικές συνθέσεις και τραγούδια.
*Ο Στέλιος Κακογιάννης υπήρξε μαθητής αλλά και για δεκαετίες σταθερός μουσικός συνεργάτης και ερμηνευτής τραγουδιών του Σωτήρη Καραγιώργη και άλλων συνθετών. Διαθέτει ξεχωριστή, μεστή και αισθαντική φωνή, παράλληλα με τη μεγάλη του εμπειρία στο έντεχνο ελληνικό τραγούδι.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Abel Paz: «Ταξίδι στο Παρελθόν»

Ισπανικός Εμφύλιος Πόλεμος: Β' Μέρος

Με την άδεια του συνεργάτη και φίλου, Κώστα Δεσποινιάδη, συγγραφέα, μεταφραστή και εκδότη του περιοδικού και των εκδόσεων «Πανοπτικών», η στήλη αναδημοσιεύει μία διεισδυτικότερη κριτική για το βιβλίο του Diego Camacho Escamez, διάσημου ανά το παγκόσμιο, και όχι μόνο στους κύκλους της αναρχικής διανόησης, με το όνομα Abel Paz (1921-2009). Το κείμενο πρωτοδημοσιεύτηκε στην πολιτική επιθεώρηση, «Κοινωνικός Αναρχισμός», τχ. 1, Θεσσαλονίκη, Μάιος 2013.

Η εξουσία είναι της ιστορίας η ευκοιλιότητα - Νίκος Καρούζος

Ο ευρύτερος αναρχικός και αντιεξουσιαστικός χώρος, παρασυρμένος από τη σαγήνη του ακτιβισμού και της άμεσης δράσης, συχνά παραβλέπει -αν δεν περιφρονεί κιόλας- την αξία της θεωρίας. Η πολιτική ηγεμονία όμως, πριν γίνει τέτοια, είναι ηγεμονία στον χώρο των ιδεών, των κυρίαρχων αντιλήψεων και των φαντασιακών σημασιών. Μια ελπιδοφόρα στροφή, ωστόσο, του χώρου αυτού σε εκδοτικά εγχειρήματα και περιοδικά παρατηρείται σταθερά τα τελευταία χρόνια, δείχνοντας πως αρκετοί αντιλαμβάνονται, επιτέλους, τη σημασία της ρήσης του Ντουρούτι ότι «σε κάθε πόλη πρέπει να στηθεί κι ένας αναρχικός εκδοτικός οίκος». Καμιά ουσιαστική επαναστατική αλλαγή, εσωτερική και εξωτερική, δεν μπορεί ποτέ να γίνει με άναρθρες κραυγές και συνθήματα. Σαφώς, τα εγχειρήματα

αυτά δεν προσφέρονται για άμεσα, εύκολα και εντυπωσιακά αποτελέσματα απαιτούν από τους φορείς τους κόπο, αφοσίωση, υπομονή κι επιμονή, και λειτουργούν μόνο σε βάθος χρόνου, όπως συμβαίνει με καθετί ουσιαστικό στη ζωή. Ό,τι είναι η αναρχικιά για τη φλόγα, είναι και οι επαναστατικές ιδέες για τον σκοπό της ανθρώπινης χειραφέτησης.

Πρωτογενές βίωμα

Ο Abel Paz (Diego Camacho το πραγματικό του όνομα), γεννήθηκε το 1921 και μέχρι το τέλος της ζωής του παρέμεινε αταλάντευτα αναρχικός καθώς και ένας άνθρωπος γεμάτος πάθος για τη ζωή (βλέπε Σημειώσεις, 1). Αυτό που καθιστά ιδιαίτερος σημαντικό το βιβλίο του Paz είναι ότι συνδυάζει το πρωτογενές βίωμα ενός που έζησε τη δίνη των γεγονότων (και μάλιστα «από τα κάτω», ως απλός συμμετέχων και όχι ως κάποιος ηγέτης της CNT), με τον αναστοχασμό του ανθρώπου που γράφει γι' αυτά τα γεγονότα χρόνια μετά (κάθε τόσο ο συγγραφέας επαναλαμβάνει φράσεις του τύπου «βλέποντας τα πράγματα με χρονική απόσταση», «αυτά όμως που περιγράψω τώρα δεν τα αισθανόμασταν έτσι τότε» κ.λπ.). Το «Ταξίδι στο Παρελθόν» δεν είναι ούτε μαρτυρία που γράφεται ενώ διαδραματίζεται η επανάσταση, αλλά ούτε και η «επιστημονικά ουδέτερη» καταγραφή ενός ιστορικού.

Ο συγγραφέας του βιβλίου, μολονότι τυπικά όχι λόγιος, διαθέτει μια εκπληκτική συγγραφική δεινότητα στο να μεταφέρει με ζωντάνια τα κρίσιμα στοιχεία αυτού που ως έφηβος έζησε κατά τη διάρκεια της Επανάστασης.

Εδώ δεν έχουμε τον χώρο να αναφερθούμε εκτενώς σε τέτοιες σκηνές του βιβλίου, αλλά ούτε και χρειάζεται καθώς αυτό μένει να το απολαύσει ο εκάστοτε αναγνώστης, δεν μπορώ ωστόσο να μην μεταφέρω ένα χαρακτηριστικό απόσπασμα.

Ο νεαρός Abel Paz, έχοντας πάρει κατά τις πρώτες μέρες της επανάστασης ένα τουφέκι, αρνείται πεισματικά να το δώσει όταν του το ζητάνε για να φυλάξει σκοπιά με αυτό κάποιος άλλος σύντροφος. Τότε, ένας αναρχικός μεγαλύτερος σε ηλικία τον πλησιάζει και του λέει: «Άκου, μέχρι τώρα η ατομική ιδιοκτησία έχει γεννήσει πολλές αθλιότητες. Η ατομική ιδιοκτησία, για να διατηρηθεί, έχει πάντα ανάγκη από στρατιώτες. Αν είσαι τόσο δεμένος με ένα τουφέκι, εκτός του ότι εκφράζει το ένστικτο της ιδιοκτησίας, κινδυνεύεις και να μετατραπείς σε στρατιώτη. Εμείς δεν αγωνιζόμαστε ούτε για την ατομική ιδιοκτησία, ούτε και για να υπάρχουν στρατιώτες».

Και συνεχίζει ο Paz: «Ημουν μπερδεμένος. Δεν ήξερα τι να πω. Κοίταξα το όπλο και μου φάνηκε αντιπαθητικό, σχεδόν μου προκάλεσε αδιά. Έδωσα το τουφέκι στον σύντροφο. Αυτός με κοίταξε σιωπηλός. Με κοίταξε τόσο βαθιά που ακόμα και σήμερα θυμάμαι τα σκούρα μάτια του καρφωμένα στα δικά μου. Εφυγαν κι εγώ ξάπλωσα σε ένα στρώμα».

Αμέτρητες ανάλογες σκηνές, που περιγράφουν το κλίμα της επανάστασης μεταπλασμένο με όρους παραμυθητικούς/μυθολογικούς υπάρχουν διάσπαρτες στο βιβλίο καθιστώντας το, συν τοις άλλοις, συναρπαστικό ανάγνωσμα, όπως για παράδειγμα η σκηνή

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

νή στην οποία ο νεαρός Diego είδε ένα ζευγάρι συντρόφων να φιλιούνται και το ανέφερε ενοχλημένος σε έναν άλλον σύντροφο για να λάβει την αφοπλιστική απάντηση: «Για άκου μια στιγμή, δεν καταστρέφουμε τις εκκλησίες ούτε προσπαθούμε να ξεριζώσουμε τον καθολικισμό από τα μυαλά των ανθρώπων για να μετατρέψουμε την αναρχία σε θρησκεία. Ο αναρχισμός είναι η ποίηση της ζωής και ο έρωτας είναι η πιο υψηλή της έκφραση. Τι πιο φυσικό από το να αγαπιούνται, να φιλιούνται και να κάνουν έρωτα ο Ερνέστο και η Πιλάρ; Εσύ δεν είσαι ερωτευμένος;».

Η ισπανική επανάσταση

Τι το ξεχωριστό έχει όμως η ισπανική επανάσταση, και μάλιστα ιδωμένη από τη μεριά των αναρχικών, ώστε να μας ενδιαφέρει σήμερα, στις αρχές του 21ου αιώνα, θα μπορούσε να ρωτήσει κάποιος κακοπροαίρετος.

Κατ' αρχάς, αυτό που τη διαφοροποιεί ριζικά από τις άλλες επαναστάσεις που γνωρίζουμε ήταν το ιδιαίτερο πνεύμα της που περιγράφεται στην πρώτη κιόλας ενότητα του βιβλίου, η οποία επιγράφεται με τον εύγλωττο τίτλο «Η επαναστατική γιορτή». Αλήθεια, ποιο άλλοι πλην των αναρχικών θα βίωναν μια επανάσταση ως γιορτή; Γι' αυτούς το πρώτιστο και αυτό που κυρίως χαρακτήρισε το «σύντομο καλοκαίρι της αναρχίας» δεν ήταν ούτε ο πόλεμος («ο πόλεμος εξόντωσε την ποίηση της ζωής, αυτό δηλαδή που εμείς τουλάχιστον θέλαμε να είναι η επανάστασή μας», γράφει ο Paz), ούτε οι μάχες, ούτε η στρατιωτικοποίηση (άλλωστε ακόμα και στο μέτωπο πηγαίνανε μόνο εθελοντές και ουδέποτε έγινε κάποιου είδους επιστράτευση) -όλα τόσο οικεία όταν φέρνουμε στο νου μας τις παρελθούσες επαναστάσεις- αλλά το εορταστικό πνεύμα των ανθρώπων που παίρνουν τις ζωές τους στα χέρια τους τη στιγμή που το κράτος (αυτό το ψυχρότερο από όλα τα τέρατα Τέρας, όπως το ονομάζει ο Νίτσε) καταρρέει μαζί με τις δομές του, τις οποίες οι επαναστάτες αυθόρμητα και με επινοητικότητα αντικαθιστούν με άλλες: αντικρατικές, ελεύθερες, αναρχικές. Χρόνια μετά, σε μια ομιλία του στην Ελλάδα, ο Paz συνόψισε με τον καλύτερο τρόπο αυτό το πνεύμα: «Θέλετε να μιλάμε για όπλα και για μάχες, για ήρωες και για προδότες. Έτσι δείχνετε ότι δεν έχετε καταλάβει τι ήταν η επανάσταση. Η επανάσταση δεν ήταν ο πόλεμος στην Αραγονία. Υποχρεωθήκαμε να πολεμήσουμε, γιατί μας χτυπούσε ο παγκόσμιος καπιταλισμός και ο φασισμός, ενώ η γαλλική εργατική τάξη έκανε διακοπές μετ' αποδοχών. Η επανάσταση ήταν οι άντρες κι οι γυναίκες που έκαναν πραγματικότητα την ουτοπία. Ήταν οι δεκαετίες αγώνων. Αν θέλετε να πεθάνετε, μπορείτε να το κάνετε οποτεδήποτε, εμένα με ενδιέφερε η ζωή. Θα μπορούσα να σας μιλήσω για τα χρόνια που πέρασα στη φυλακή, για τους συντρόφους και τις συντρόφισσες που σκοτώθηκαν. Δεν είναι ο θάνατος που με γοητεύει, αλλά η ζωή, γι' αυτό μιλάω για την επανάσταση» (βλέπε Σημειώσεις, 2).

Το άλλο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της Ισπανικής Επανάστασης είναι ότι δεν εκτυλίχθηκε «διπολικά», με έναν

επαναστατικό πόλο από τη μια μεριά και έναν αντεπαναστατικό από την άλλη, όπως θα ήταν αναμενόμενο. Οι Ισπανοί αναρχικοί είχαν να αντιπαλέψουν τους φασίστες στο μέτωπο (που είχαν τη σταθερή υποστήριξη του Χίτλερ και του Μουσολίνι), τους σταλινικούς που με τη μονομερή υποστήριξη του Στάλιν θέλανε να χειραγωγήσουν την επανάσταση και να πνίξουν το ελευθεριακό της πνεύμα (βλέπε, Σημειώσεις, 3), και τους επιτήδειους ουδέτερους αστούς της Ευρώπης που υπό το φόβο μην εξαπλωθεί ο επαναστατικός οίστρος και στην υπόλοιπη Ευρώπη δεν έκαναν το παραμικρό για να βοηθήσουν τους αντιφασίστες, αλλά αντιθέτως παραχωρούσαν «προνόμια» στις εργατικές τάξεις των χωρών τους για να αποκοιμίσουν το διεθνές προλεταριάτο.

(οι Κιχώτες του Ιδανικού) έπραξαν και τότε: «Να κινούμαστε συνεχώς και να κεντρίζουμε όπως οι σφήκες, δηλαδή να μένουμε πάντα στην αντιπολίτευση, τον μοναδικό τρόπο για να δώσουμε μια ώθηση στον αναρχισμό».

Αβίαστα μπορεί να προκύψει στον αναγνώστη το ερώτημα, αν θα μπορούσαν τα πράγματα να έχουν πάρει διαφορετική τροπή, και τι θα γινόταν αν οι επαναστάτες δεν έκαναν τον πόλεμο. Ερώτημα που εύλογα ισχύει για κάθε επαναστατική διαδικασία που απέτυχε για τον έναν ή τον άλλο λόγο. Κάποτε ο Κάφκα περπατώντας στο δρόμο με το νεαρό φίλο του Gustav Janouch συνάντησαν στο δρόμο μια πορεία εργατών. Ο Κάφκα σχολίασε: «Αυτοί οι άνθρωποι είναι τόσο περήφανοι, χαρούμενοι και έχουν τόσο πίστη. Επειδή έχουν κυριέψει τον δρόμο νομίζουν ότι κυ-

παλιόχαρτα» (βλέπε Σημειώσεις, 4).

Συμπερασματικά

Η ισπανική επανάσταση, απομονωμένη και υπονομευμένη, ηττήθηκε στρατιωτικά και, νομίζω, δεν έχει νόημα να προβούμε σε εικασίες για το τι θα είχε συμβεί αν ήταν άλλη η εξέλιξή της, αν θα διαψευδόνταν το «μοιρολατρικό» συμπέρασμα του Κάφκα για την κατάληξη των επαναστάσεων. Ούτε έχει και μεγάλη σημασία, παρά μόνο ίσως διδακτική για τις τραγικές συνέπειες κάθε ολιγορίας, να σκεφτόμαστε ποια θα ήταν η μοίρα της Ευρώπης αν ο φασισμός στο λίγο μετά οδήγησε την Ευρώπη στο σφαγείο του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου είχε δεχτεί στην Ισπανία αρχικά το αποφασιστικό χτύπημα.

Ολοκληρώνοντας όμως μελαγχολικά την ανάγνωση του «Ταξιδιού», με

πάντα. Όμως το επαναλαμβάνω, δεν μας τρομάζουν τα ερείπια, γιατί κουβαλάμε έναν καινούργιο κόσμο με τις καρδιές μας. Αυτός ο κόσμος γεννιέται αυτήν τη στιγμή που μιλάμε».

Αυτός ο καινούργιος ο κόσμος, που κάθε φορά οι επαναστάτες κουβαλάν στις καρδιές τους, είναι η πολύτιμη ανθρωπιά που απομένει ακόμα κι όταν σβήνει η επαναστατική φλόγα, εκείνη η αποφασισμένη και αποφασιστική, μαχητική (α)πιστοδοξία που γνωρίζει ότι παρά τις ήττες, τις προδοσίες, τις απογοητεύσεις, παρά τη βαρβαρότητα και την κτηνωδία που μας περιβάλλει και κάνει την ιστορία να μοιάζει με μια κοιλάδα σπαρμένη με κόκαλα... τώρα και για πάντα: «Nosotros llevamos un mundo nuevo en nuestros corazones. Κουβαλάμε έναν καινούργιο κόσμο στις καρδιές μας».

Οι Κιχώτες του Ιδανικού

Ο συγγραφέας όμως του «Ταξιδιού», την ίδια στιγμή που περιγράφει και αναλύει όλα τα παραπάνω στο χρονικό του επί ουδενί παραβλέπει και αφήνει ασχολίαστα τα λάθη της CNT. Κάτι τέτοιο άλλωστε είναι απολύτως σύμφωνο με το ελεύθερο πνεύμα ενός αναρχικού ο οποίος, μολονότι είναι αφοσιωμένος στην επαναστατική υπόθεση, δεν διέπεται από τον τυφλό, κομματικό φανατισμό ενός στρατευμένου. Κάθε τόσο ο Paz επικρίνει την ηγεσία της CNT για τα λάθη της και για τις αποκλίσεις της από τα ελευθεριακά ιδανικά. Κάνει λόγο για το διαχωρισμό βάσης-ηγεσίας που παρατηρήθηκε αρκετές φορές, για αυταρχισμό και συγκεντρωτισμό, για την επιβολή ενός διευθυντηρίου που ακύρωνε τον αναρχισμό, για τη ρεφορμιστική στροφή της CNT με το που μπήκε στην κυβέρνηση και ως «φάρμακο» για όλα αυτά, προτείνει αυτό που ο ίδιος και η ολιγομελής ομάδα που συμμετείχε

ρίψαν τον κόσμο. Στην πραγματικότητα, είναι εντελώς πλανημένοι. Ήδη πίσω τους υπάρχουν οι γραμματείς, οι μόνιμοι, οι πολιτικάντηδες, όλοι αυτοί οι σουλτάνοι των μοντέρνων καιρών στους οποίους ανοίγουν τον δρόμο που οδηγεί στην εξουσία». «Δεν πιστεύετε στην δύναμη των μαζών;», τον ρώτησε ο νεαρός φίλος του. «Ξέρω τι είναι αυτή η δύναμη των μαζών: είναι άμορφη και φαίνεται αδάμαστη και δεν ησυχάζει παρά μόνο σαν δαμασκειά και μορφοποιηθεί. Στο τέρμα κάθε πορείας πραγματικά επαναστατικής ξεφυτρώνει ένας Ναπολέων Βοναπάρτης». Κι όταν ο Janouch τον ρωτά αν η ρώσικη επανάσταση θα εξαπλωθεί κι άλλο, ο Κάφκα απαντά: «Όσο πιο πολύ απλώνεται μια πλημύρα, τόσο λιγότερο βαθύ είναι το νερό της και πιο ταραγμένο. Η επανάσταση εξατμίζεται και μένει μόνο το κατακάθι μιας καινούργιας γραφειοκρατίας. Οι αλυσιδές της βασανιζόμενης ανθρωπότητας είναι φτιαγμένες από

την περιγραφή της ήττας και της εξορίας των αγωνιστών που ακολούθησε, αυτό που μπορούμε να κρατήσουμε ως παρακαταθήκη είναι τα αφοπλιστικά λόγια του Ντουρούτι στον Van Passen, δημοσιογράφος της εφημερίδας «Toronto Star», όταν ο δεύτερος του επισήμανε ότι ακόμα κι αν οι αναρχικοί κερδίσουν, θα κληρονομήσουν σωρούς από ερείπια: «Πάντοτε ζούσαμε μέσα στην αθλιότητα, για ένα διάστημα την είχαμε συνηθίσει. Μην ξεχνάς όμως ότι οι εργάτες είναι που παράγουν τον πλούτο. Είμαστε εμείς, οι εργάτες, που κάνουμε τα εργοστάσια να λειτουργούν, που βγάζουμε το κάρβουνο και τα μεταλλεύματα από τα ορυχεία, που χτίζουμε τις πόλεις... Γιατί λοιπόν να μην ξαναφτιάξουμε όλα καταστραφών και μάλιστα ακόμα καλύτερα; Δεν μας τρομάζουν τα ερείπια. Ξέρουμε ότι αυτό θα είναι το μόνο που θα κληρονομήσουμε γιατί η αστική τάξη, στην τελευταία φάση της ιστορίας της θα προσπαθήσει να καταστρέψει τα

Σημειώσεις

1. Ένα «πορτρέτο» του ανθρώπου Abel Paz έχει γράψει ο μεταφραστής του βιβλίου (Βλ. Νίκος Νικολαΐδης, «Συναντήσεις με τον Abel Paz», Πανοπτικών, τχ. 13, Οκτώβριος 2009) άκρως διαφωτιστικό και για το ποιος είναι εντέλει ο «ανθρωπολογικός τύπος» που δημιουργεί τις επαναστάσεις.
2. Ο.π., σελ. 74-75.
3. Ενδεικτικά είναι τα όσα έγραφε η «Πράβντα» στις 17 Δεκεμβρίου του 1936: «Η εκκαθάριση των τροτσιστών και των αναρχοσυνδικαλιστικών στοιχείων έχει ήδη ξεκινήσει στην Καταλωνία. Αυτό το έργο θα ολοκληρωθεί στην Ισπανία με την ίδια ενεργητικότητα που επιδείχθηκε και στην ΕΣΣΔ».
4. Βλ. Κώστας Δεσποινιάδης, Φράντς Κάφκα. «Ο ανατομικός της εξουσίας», σελ. 68-69, Πανοπτικών, 2007.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Federico Garcia Lorca «Romancero Gitano»

Β' Μέρος

Η ποιητική σχέση του Οδυσσέα Ελύτη με τον Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα αρχικά, περίπου, την περίοδο της γερμανικής κατοχής (1941-1944) και διαρκεί έως και τον θάνατο του μεγάλου Έλληνα Ποιητή, το 1996. Ο Ελύτης συνομιλεί συνεχώς κι αδιαλείπτως με τον Ποιητή της Γρανάδας, και ιδιαίτερα με την ποιητική συλλογή «Romancero Gitano» (1924-1927). Όσοι μελετούν Ελύτη, μελετούν και Λόρκα, και γνωρίζουν καλά, πάρα πολύ καλά, πως η μυστική έως μυστηριακή σχέση που αναπτύχθηκε μεταξύ τους υπερβαίνει... το όποιο «διδασκτικό προσωπικό των λυκείων και των πανεπιστημίων».

Για του λόγου το αληθές, ακούστε: «Δουλεύω πλήρες οκτώωρο, σαν εργάτης», έγραφε ο Lorca σ' ένα φίλο του την εποχή που ετοίμαζε το 'Romancero Gitano'. Αυτός ο πηγαίος, ο τραγουδιστικός, ο χωρίς, φαινομενικά, μεταφυσικές ανησυχίες, πραγματοποιούσε τη στιγμή εκείνη τρία πράγματα που εξακολουθούν να περνούν στα μάτια του αναγνώστη γι' αδιανόητα και στα μάτια του κριτικού τουλάχιστον για ύποπτα. Εννοώ τη 'μυθοποίηση', την 'υπέρβαση' και τη 'γεωμέτρηση'. Αντιφατικά, στο φαινόμενο, ανάμεσά τους, και μαζί, πάλι, ασυμβίβαστα με ό,τι ανέκαθεν θεωρήθηκε ότι είναι η λεγόμενη 'έμπνευση'. [...] Απότοκο βέβαια του υπερρεαλισμού μπορεί να θεωρηθεί, από μian άποψη, και το 'Romancero Gitano', που μας έδωσε την αφορμή. Μόνον που εδώ παρεμβάλλεται η Μεσόγειος: Κι άζαφνα ο χώρος της ζωής ορθομεύεται· μετατοπίζεται· γεμίζει πλάσματα που αποβάλλουν τον χρηστικό τους χαρακτήρα και υπερβαίνουν ('φυσιολογικά', θα έλεγε κανένας, εάν δεν φοβότανε τα οξύμωρα σχήματα) τις φυσικές τους δυνάμεις.

»Οι πιο κοινοί τύποι της καθημερινής ζωής, το αγόρι, το κορίτσι, ο έμπορος, ο εργάτης, η νύφη και η παντρεμένη, κινούνται ανάλαφρα σαν έξω από τη βαρύτητα, φωτισμένοι από μian απροσδόκητη πλευρά, με μισάνοιχτο τον εσωτερικό τους κόσμο, όπου μπεινοβγαίνουν όλα τα φυσικά και μη στοιχεία, τ' άλογα, οι ατσίγγανοι, τα φεγγάρια, τα λουλούδια, τ' άστρα. Η δράση τους μπορεί κάποτε να φτάνει σε παροξυσμό ζαλιστικό. Το βουνό ν' αγριεύει, σαν γάτος που του σπκώθηκε η τρίχα, τα βόδια να κολυμπάνε μέσα στις ανεμώνες, το φεγγάρι να κρύβεται στα γύφτικα κι η εκκλησία να γρούζει σαν αρκούδι. Όμως η δίνη αυτή καθαρίζει και σχεδόν 'ετραγωνίζεται' μέσα στην έκφραση.

»Με την αυτοσυγκέντρωσή του, ο ποιητής διεγείρει και αναδεικνύει μετέωρα τα ίδια μας τα συναισθήματα, μεταστοιχειωμένα σε κρύσταλλα που η λάμψη τους περιστρέφεται και καθορίζει σαν ρολόδι τα στοιχεία του κόσμου

θάνατο του Ελύτη.

Εδώ ο Έλληνας αποχαιρετά μαζί με τον Ισπανό τον πλανήτη που κατοίκισαν κι οι δύο. Αποτίει φόρο τιμής, όπως οφείλει να πράττει... ένας Μεγάλος Ποιητής σ' έναν ομότεχνο Μεγάλο. Παραθέτω ελάχιστα αποσπάσματα, ευχόμενος καλή Κυριακή, και ποτέ να μην ξανασυμβεί αυτό που γνωρίζουμε κι οφείλουμε να θυμόμαστε όλοι, σαν σήμερα, στις 14 Αυγούστου του 1974. Πριν περάσω στις γραμμές του Ελύτη, θα ήθελα να αφιερώσω αυτούς τους «Πολιτισμικούς Μετεωρίτες» στη μνήμη του αδελφού τού παππού μου, Μενελάου (Μελή) Παπαθανασίου του παπα-Αθανασίου εκ Τύμβου ορμώνου, που σκοτώθηκε σαν σήμερα... τότε, κατά τη διάρκεια της δεύτερης εισβολής, από τον Τούρκο, φευ, κατακτητή.

«Μπροστά μου υπάρχει ένα δασάκι σακατεμένο, διάτρητο θα 'λεγες από ταυτόχρονα ομοβροντίες, κι ένας τσακισμένος κορμός δέντρου που ξεπετιέται και μοιάζει με μπράτσο κάποιου αδικοσκοτωμένου». [...] «Ερωτα, έρωτα, πού 'ναι ο Φεντερίκο Γκαρθία; Ποιος με σπρώχνει τώρα και με φέρνει μπροστά στο πιάνο του; Πριν χτυπήσω τα πλήκτρα, χτυπά η καρδιά μου» [...]. «Δεν είναι αυτά σκέτα χάδια· είναι μεταφράσεις μιας φανταστικής ευγνωμοσύνης, προς έναν ξένο που έδειξε ότι ξέρει να τιμά» [...]. «Είμαστε μια παρέα που ταξιδεύουμε και μετράμε τ' άστρα τ' αμέτρητα. Όσπου τέλος γλιστράμε σ' άλλον πλανήτη. Αλήθεια. 'Las estrellas de la noche se volvieron siempre vivas', (σσ. 51-53). Η τελευταία πρόταση, που ο Ελύτης παραθέτει στο ισπανικό πρωτότυπο, είναι οι δύο τελευταίοι στίχοι από τη 10η «Τσιγγάνικη Ρομάντζα» του Λόρκα, με τον τίτλο «Αρχάγγελος Γαβριήλ», και σε μετάφραση Κώστα Ρεούση, λένε: «Τ' άστρα της νυχτιάς/μεταστράφηκαν σ' αμάρτανους».

γύρω μας με τόση ευλογόφανεια, που δεν προφταίνεις να διανοηθείς ότι πιθανόν να προμελετήθηκαν. Και περιμιλώ παρά για μian ειδική, ακραία περίπτωση» (Οδυσσέας Ελύτης, «Η Μέθοδος του Άρα», Εν Λευκώ, εκδ. Ίκαρος, πρώτη έκδοση, Αθήνα, Δεκέμβριος 1992, σ.σ. 171-173).

«Oh pena de los gitanos!»

Τι είναι τελικά το «Romancero Gitano» (τσιγγάνικο τραγούδι, τσιγγάνικη ρομάντζα ή παραλογή για να ανατρέξουμε και στο ελληνικό δημοτικό τραγούδι) που έκανε τον Ποιητή του διάσημο σε όλον τον κόσμο, και ξεσκόπησε τέτοιο κύμα αγαλλίας και θαυμασμού σ' όλη την Ισπανία, και σταδιακά σ' όλον τον κόσμο, ώστε ακόμη και αγράμματοι χωρικοί να ξέρουν ολόκληρες στροφές του απ' έξω; Με το ελάχιστο των λέξεων, είναι το μοναδικό παράδειγμα μιας ποιητικής γλώσσας απλής και καθάριας που θέτει στη διάθεση όλων, ακόμη και

των πιο ταπεινών ανθρώπων του λαού, την πλέον σοφή και ιδιόμορφη ποίηση. Είναι το μοναδικό παράδειγμα ενός Ποιητή που κατορθώνει να συνταιριάζει τα πιο αντίθετα, όπου το λαϊκό δεν αποκλείει το πολυτίμητο και που, ενώ μας προσφέρει εκπληκτικά καινούργια ποιήματα, κάποτε υπερρεαλιστικά, ξηπνάει εντός μας μια τέτοια μουσική που μας φαίνεται σαν να την έχουμε ξανακούσει, σαν να την ξέρουμε χρόνια.

Οι τσιγγάνοι είναι ένας κόσμος με εντελώς δικά του ήθη και έθιμα, με πλούσια και βαθιά αισθήματα και προπαντός με περίσσιο πάθος που διακρίνει τις περιθωριακές ομάδες στις διάφορες κοινωνίες. Αυτόν τον κόσμο, ο Λόρκα, τον είχε αγαπήσει από μικρό παιδί, μέσα από τις διηγήσεις των τσιγγάνων υπηρετριών που εργαζόντουσαν και φρόντιζαν την οικογένειά του. Τούτη η αγάπη συνοδεύεται και από ανεπιφύλακτο θαυμασμό. Ο ίδιος ο Λόρκα γράφει κάπου στα γραπτά του, επί λέξει, το εξής:

«Ο τσιγγάνος αντιπροσωπεύει το πιο υψηλό, το πιο βαθύ, το πιο αριστοκρατικό που υπάρχει στη χώρα μου».

Όταν κυκλοφόρησε, το «Romancero Gitano», το 1928, οι Γραναδίνοι συμπολίτες του τον αποκάλεσαν «ποιητή των τσιγγάνων», αποδίδοντάς του έτσι κάποιον φολκλορισμό που σφαλώς αδικούσε το έργο του. Είναι γνωστό το λογοπαίγνιο του Ισπανού πεζογράφου Ραμόν Σέντερ, όταν, θέλοντας να βάλει τα πράγματα στη θέση τους για τον δήθεν φολκλορισμό του «Romancero Gitano», είπε πως δεν υπάρχει σ' αυτό φολκλορισμός αλλά... «φολκ-λορκιζμός!». Και αδικούσαν το έργο όσοι το θεωρούσαν φολκλορικό, για τον απλούστατο λόγο ότι δεν ελάμβαναν υπόψη τους το υπερρεαλιστικό στοιχείο που κυριαρχεί σ' αυτό, σε πλήρη πάντα αρμονία με το παραδοσιακό.

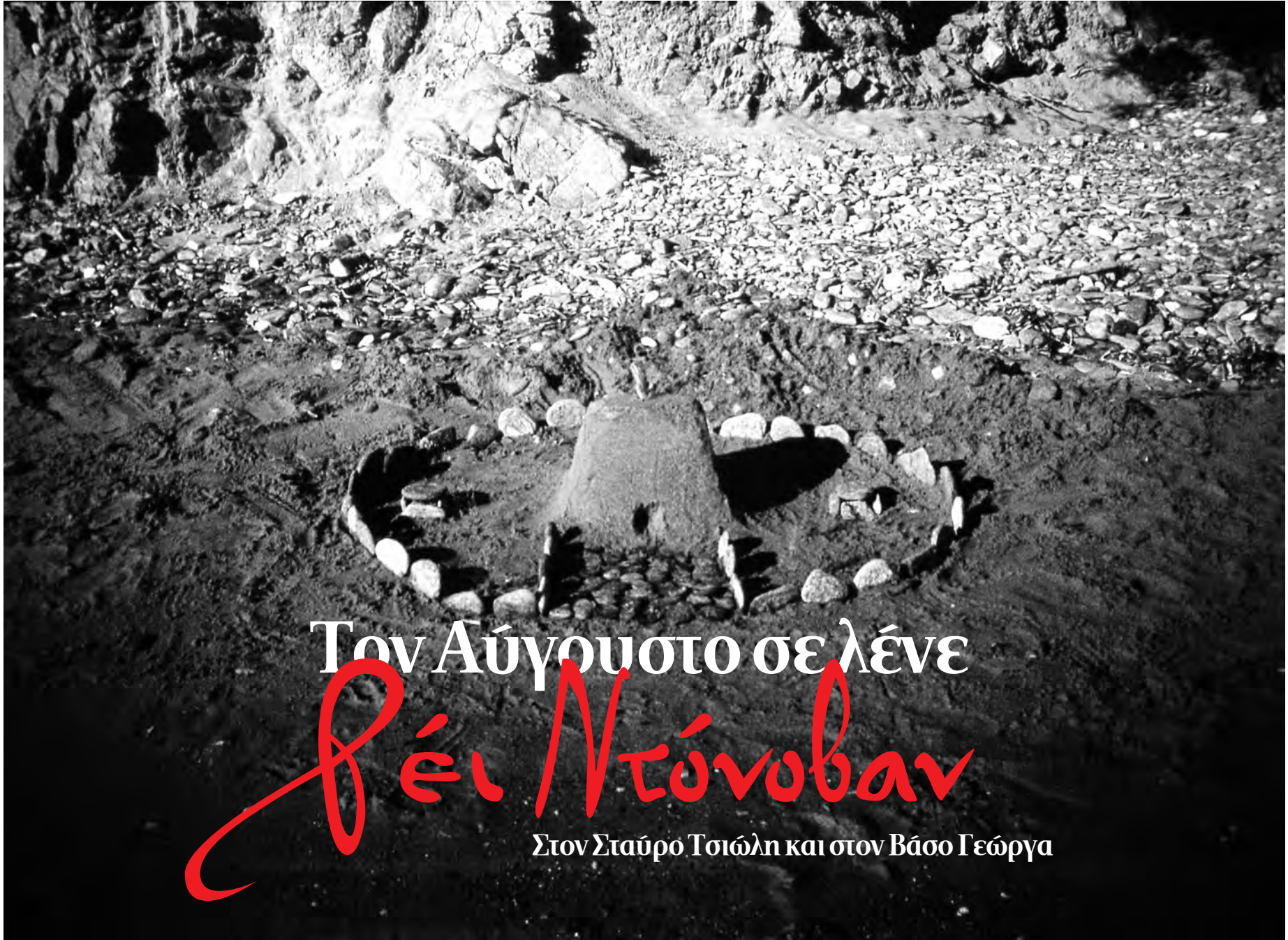
«Αντόνερο του Fuentevaqueros»

Με τον Ελύτη ξεκίνησε, τούτο το ταπεινό κείμενο, με τον Ελύτη ολοκληρώνεται. Ο τίτλος της παραγράφου είναι το 12ο μικρό κείμενο του Έλληνα Ποιητή, και περιλαμβάνεται στο βιβλίο του «2x7 ε», που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Ίκαρος, στις 2 Νοεμβρίου του 1996, λίγους μήνες, δηλαδή, μετά τον

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Φωτογραφία © Μερήη Ζήραου

Τον Αύγουστο σε λένε

Ρέι Ντόνοβαν

Στον Σταύρο Τσιώλη και στον Βάσο Γεώργα

Σύντομες Ιστορίες // Όλα, τα πάντα, κι ακόμα πιο τίποτα, κι είναι καλό στην άμμο να χτίζεις παλάτια, κι ας λένε. Είναι καλό στην παραλία να υψώνεις ένα οχυρό Άλαμουτ, σαν προσχέδιο και προπομπό όσων θα ακολουθήσουν

Όλα, τα πάντα, κι ακόμα πιο τίποτα, κι αυτή είναι η ιαχή μας τα μαύρα τα μεσάνυχτα και μες στο υγρό ξημέρωμα, με μάτια και μυαλό στην οθόνη δεκαωρίες, Ρέι το μικρό, Ντόνοβαν το μεγάλο, επάγγελμα Διορθωτής Ζόρικων Καταστάσεων, όχι με λογισμό και μ' όνειρο, αλλά με νου και βία, καθότι στην άλλη μεριά του Ατλαντικού ακόμη μιλάνε τα εξάσφαιρα κι η λογική λουφάζει το καμηνάκι, εκεί δεν ξέρουν από λέξεις όπως εδώ, αχ τι καλά που εδώ με λέξεις θέλεις και μπορείς να ξεσπάς, να κανονίζεις, να εκφράζεσαι, να πάλλεσαι, να υπάρχουν - οι λέξεις σου, οι λέξεις μου, οι λέξεις μας.

Όλα, τα πάντα, κι ακόμα πιο τίποτα, κι είναι καλό στην άμμο να χτίζεις παλάτια, κι ας λένε. Είναι καλό στην παραλία να υψώνεις ένα οχυρό Άλαμουτ, σαν προσχέδιο και προπομπό όσων θα ακολουθήσουν. Είναι καλό να είναι Αύγουστος και με τα πετραδάκια να παίζεις και να βρίσκεις έτσι, με το παχνίδι, αλλοτινούς καιρούς, όχι όμως νοσταλγικά, όχι, αλλοτινούς καιρούς σαν να 'ναι τώρα. Όλα εδώ και τώρα και ξανά και πάλι, γιατί όλα αυτά είναι που σε απαρτίζουν, που σε συνθέτουν, που

είναι η «ευγένεια της κωμωδίας μας», που είναι όλα σου τα υπάρχοντα και τα λαλάκια σου όλα - οι λέξεις σου, οι λέξεις μου, οι λέξεις μας.

Όλα, τα πάντα, κι ακόμα πιο τίποτα, γιατί όλα εδώ ήταν στον χρόνο τον παρόντα, ω Τόμας Έλιοτ, επίσκοπε της ποίησης εσύ, και τίποτις δεν έλειπε, όλα, μα όλα εδώ, κι ο Βραβευμένος, κι ο Μεγαλοφυής και η Θεά, και του Σβέβο τα Μπάσταρδα, και ο Φονεύς του Αδελφού μας, κι οι τζαγαδόροι κι οι κλεχλέδες, και ο χάκας, κι ο τέως λεφτάς, και τα πουταναριά όλα των λέξεων, και οι χαμένοι από χέρι, και ο Κρεμανταλάς ο Ντιουντ, και ο Δανδής Μανίκας, και οι Στρατιές της Νύχτας, κι όλοι οι Λατρεμένοι Μακαρίτες, τα Βλαμμένα Αερικά, της Γλυκερίας η Εταζέρα, τα τσόλια που μυζοκλαίγαν, κι οι αέναιες αιώνιες ανόπτες χοροεσπερίδες, και ο Γαλανομάτης Ντόριαν Γκρέι, και τα σπασμένα στο πάτωμα γυαλιά, κι οι τέως γυναίκες νυν μητέρες, και ο Γιούρι ο Γκαγκάριν, και ο Άρχοντας Μαστακουνάης και ο Τύπος Με Το Μαλλί Της Γριάς, τον σταυρό μου μέσα - οι λέξεις σου, οι λέξεις μου, οι λέξεις μας.

Όλα, τα πάντα, κι ακόμα πιο τίποτα, κι ο Εθισμένος στο Σελιλίντ, και ο Εφηβος Μπεκρής, κι ο Τσιώλης που

έκανε πρωταγωνιστή τον Δενέγρη, κι ο Γκόρπας με το ξυλιασμένο μυαλό και το ξηλωμένο πουλόβερ, και ο Πιπ με τους Μενιδιάτες του Διαστήματος, ακόμα κι ο Νταλούκας με τον Τζιμ Μόρισον που Σαν Τον Λαμπράκη Ζει Και Βασιλεύει, κι ο Τζώρτζης ο Ιωάννης του Άγιου Μπομπ Ντύλαν ο Βιογράφος, κι ο Όρσον με βλέμμα βελούδινο βαθύ και πέντε άσους στο μανίκι ενός άλλου, κι η Τρελαμένη Τζούλια με τις μεταφράσεις τις απανωτές και τις κρίσεις τις επαναληπτικές, κι ο Φάλσαφ ο Νικόλας μας με τη φωνή του που φεγαπαπλωνότανε, κι εκείνα τα Κορίτσια που ήταν Καρότσια - έχω το Αναπνηρικό μου Κοριτσάκι, παρντόν, Καροτσάκι, λέγαμε, θυμάσαι; Κι όλο παίζαμε, παίζαμε, παίζαμε, ναι, παίζαμε με τις λέξεις και με τους ανθρώπους, κι όλος ο κόσμος να είναι ένας Μεγάλος Παιγνιότοπος, ένα Αχανές Λούνα Παρκ - οι λέξεις σου, οι λέξεις μου, οι λέξεις μας.

Όλα, τα πάντα, κι ακόμα πιο τίποτα, κι η ανέχεια χθες κι ο πλούτος προχθές, κι η Ενοίκια τα Απλήρωτα, κι η Επίσημη Επαιτεία, κι οι συλλογές, οι συλλογές, οι συλλογές - συλλέγαμε δίσκους και βιβλία και περιοδικά και ταινίες και αναμνήσεις, ρακοσυλλέκτες στιγμών, έτσι μας έλεγαν, στιγμών ρακοσυλλέ-

κτες και Χάιντεγκερ του Πεζοδρομίου, κι όσο κι αν μπλέκαμε με σκοτεινά παχνίδια, παιδάκια πάντα παραμέναμε, τσίφικα τσογλάνια μιας ευκλεούς σκαδουρίας, κάτω απ' τη γέφυρα χτες, στο Ιντεάλ για φυρίδα σήμερα, και μας τρέχαν τα λεφτά απ' τα πατζάκια, μας τρέχανε σαν σάλια οι λέξεις απ' το στόμα, και η ζωή «δεν είχε πάμα» - οι λέξεις σου, οι λέξεις μου, οι λέξεις μας.

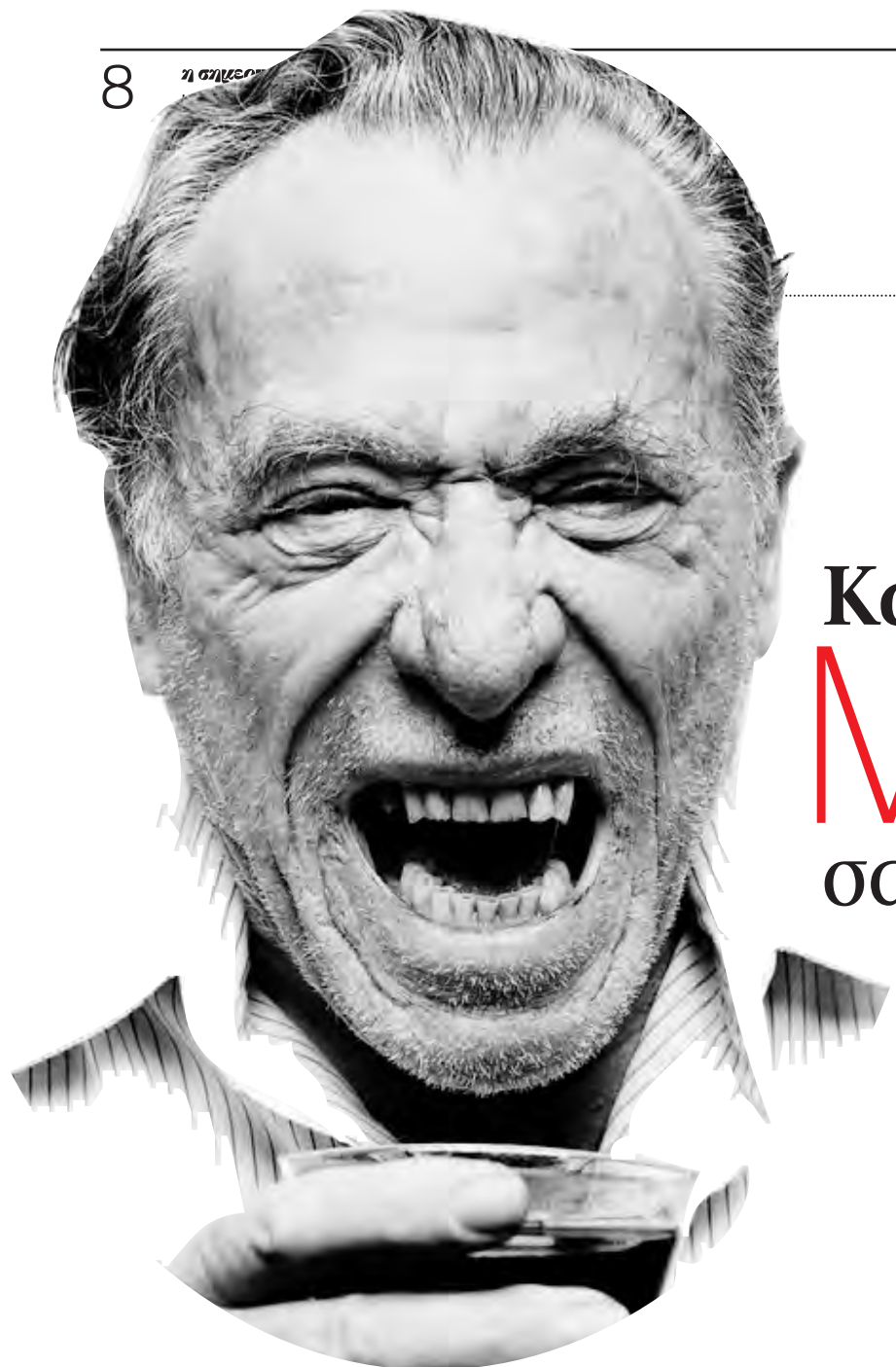
Όλα, τα πάντα, κι ακόμα πιο τίποτα, γιατί είχαμε κονάκι μας το Στούντιο και γιάφκα την Αλκουονίδα, τη Ράτκα μετερίζι μας, την Ίντριγκα χαράκωμα, το Χνάρι εφελτήριο, το Γκάλαξι λημέρι, με Ρόνσον φωτιές ανάβαμε στις πόλεις τα μπορντέλα, χρονομετρούσαμε τις αφροσύνες μας με Ρόλεξ και Ωμέγα, το μπέρμπον το ρουφούσαμε και παίζαμε και σκάκι, στα καλντερίμια της Σελήνης ρακένδυτοι βαδίζαμε, περιπολίες κάναμε στου Άδη τα σοκάκια, και γράφαμε σε τετράδια ωδές, χαϊκού και ρίμες - οι λέξεις σου, οι λέξεις μου, οι λέξεις μας.

Όλα, τα πάντα, κι ακόμα πιο τίποτα, γιατί τρέχαμε καθισμένοι στις Μοίρας μας την Τσέστερφιλντ, κι είχαμε για Θεό τον κάθε ακαμάτη, τον κάθε ανεπρόκοπο εικόνισμα τον κάναμε, τον κάθε Πρωχοπρόδρομο σπεύδαμε να λατρέψουμε, στις φράξεις όλες της συμ-

φοράς δώσαμε το Παρόν μας με πηχρούς κλαυσίγελους, με τρύπιες νταμιτζάνες, με σιγαρέτα φίλτρα, με λέξεις μπαλωμένες - οι λέξεις σου, οι λέξεις μου, οι λέξεις μας.

Όλα, τα πάντα, κι ακόμα πιο τίποτα, κι ακόμα άλλα τόσα, και βάλε κι άλλα δέκα, και με το χίλια πολλαπλασίασε, και δεσ ποια η φτιαξιά μας, κι ύστερα σκέψου και θυμήσου και στοχάσου και σιγουρέψου πως ένας μοναχά, και μόνον ένας, Βάσο, ένας και μοναδικός, Τσιώλη μου ακριβέ μου, ένας καλό παιδί κι ωραίο, τότε που ήμασταν παιδιά, ένας μα μόνον ένας, τίποτες δεν κατάλαβε, κι ας έχει νιονιό να καταλάβει, τίποτες δεν άδραξε, κι ας έχει χέρια φτυάρια, τίποτες δεν συνέλαβε καθότι μιζερίαζε, αυτεπαγγέλτως άτεγκτος, εκ φύσεως σκεκλέτης, οικειοθελώς γκρινιαρής κι ας είναι κούκλος ακόμη, κατασομαλλής άλλωστε, μπουκλάκις γενειοφόρος, στις γλώσσες της Ιβηρικής άνετος και αεράτος, και άμα λάχει ποιητής βεληνεκούς βαρβάτου, κι αντί να είναι ηδύτατος, του κερασίου το χρώμα, τις κούκλες να θωπεύει κι όλα να τ'αγκαλιάζει, θέλει στριμμένος να 'ναι, στριφνός και καταπέλτης, και κούνια που τον κούναγε, μα εμείς τον αγαπάμε!

Αύγουστος 2016

Κανένας δεν μπορεί να απαγγείλει ΜΠΟΥΚΌΦΣΚΙ σαν τον Μπουκόφσκι

Αναδιφήσεις //

Ο «Ήχος της Μουσικής» μάζεψε μια πλειάδα ηχογραφήσεων του Bukowski όπου μπορεί η μουσική να είναι απύσχα, αλλά ο ήχος των στίχων δημιουργεί τα καλύτερα στιχομυθικά ακόρντα

Στις 16 Αυγούστου κλείνουν 96 χρόνια από την γέννηση του Henry Charles Bukowski, ενός ποιητή και συγγραφέα που σημάδεψε και συνεχίζει να σημάδευει ανεξίτηλα τη σύγχρονη λογοτεχνία, καθώς και πολλούς νέους φερέλπιδες ποιητές που διαβάζουν και ταυτίζονται πολύ επιφανειακά με το σύνολο του έργου του. Ο χώρος της μουσικής δεν του έχει αφιερώσει και τόσο πολλά τραγούδια, είτε μελοποιώντας τον είτε βάζοντάς τον ως αναφορές. Αν εξαιρέσει κανείς δύο πανέμορφες μελοποιήσεις των Νορβηγών Dadafon στα I wish to weep και Slow Day που έπαιξαν και στην ταινία Factotum με πρωταγωνιστή τον Matt Dillon στον ρόλο του Χένρι Τσινάσκι (alter ego του συγγραφέα στις ιστορίες του), οι σημαντικές αναφορές είναι γενικά φτωχές και τον συναντούμε επιγραμματικά σε τραγούδια όπως το Cinematic των Jack, to Bukowski των Modest Mouse, A Great Drinker των The Wonder Stuff και στο We call upon the author του Nick Cave, όπου ο «Βασιλιάς Μελάρι» φαίνεται να μην τον συμπαθεί ιδιαίτερα. Από την άλλη, ο Αμερικανός συγγραφέας με τις γερμανικές ρίζες ήταν μεγάλος λάτρης της κλασικής μουσικής, βαριόταν αφόρητα τη rock, δείχνοντάς το πολλές φορές στις ιστορίες του όπου σε μια από αυτές πρωταγωνιστούσαν και οι Rolling Stones. Ο Ήχος της Μουσικής μάζεψε μια πλειάδα ηχογραφήσεων του Bukowski όπου μπορεί η μουσική να είναι απύσχα, αλλά ο ήχος των στίχων δημιουργεί τα καλύτερα στιχομυθικά ακόρντα.

«Τρόμου και Αγωνίας γωνία»: 13ο Λεπτά από την πρώτη ηχητική ηχογράφηση που έκανε ποτέ ο Bukowski διαβάζοντας το έργο του. Μέσα από κασέτες που έφτιαξε ο ίδιος ο ποιητής

στο σπίτι του στο Λος Άντζελες το 1968 για λογαριασμό του βιογράφου και ροκ κριτικού Barry Miles και αρκετό καιρό πριν ο Bukowski αρχίσει τις δημόσιες απαγγελίες του. Είναι γνωστό άλλωστε πως ο Buk ήταν πολύ ντροπαλός στο να βγαίνει δημόσια και να απαγγέλλει τα ποιήματά του. Κάποιοι ίσως θυμάστε την ατάκα που είχε πει κάποτε στην γυναίκα του Λίντα: «Τίποτα δεν είναι πιο φρικιαστικό από μια δημόσια απαγγελία ποιημάτων»! Αυτή η ηχογράφηση έγινε από τον ίδιο και με κανέναν άλλον παρόντα στο δωμάτιό του. Διαβάζει ποιήματά του, πεζά, μεθάει κατά τη διάρκεια της απαγγελίας, τα λέει για τις γυναίκες του, τον σπιτονοικοκύρη, τους γείτονές του.

«7ο Λεπτά στην Κόλαση»: Ηχογράφηση μιας χρονιάς αργότερα και το 1969. Ο κόσμος του Bukowski είναι και πάλι εδώ. Ιπποδρομίες, μπαρ, δωμάτια γεμάτα τρέλα κι απόγνωση. Όλα αυτά και άλλα τόσα, μαζί με σχόλια του ποιητή σ' έναν Γερμανό τύπο που κάθισε υπομονετικά να τον ηχογραφήσει πίσω από τους ήχους της κυκλοφοριακής παράνοιας που συνέβαινε έξω από το δωμάτιό του. Ένας κόσμος τρελαίνεται κι ο Τσαρλάκος δεν δίνει δεκάρα για τη λογική της ανθρωπότητας.

«Ο Βασιλιάς των Ποιητών»: Νέα Ορλεάνη, 1970. Ποιήματα παρμένα μέσα από μια βιντεοκασέτα. Όταν όλα τα ζώα ξαπλώσουν, ένα εξυπνο κορίτσι θα δει το φως του Ιησού και την ευχαρίστηση. Η γραμματική της ζωής, ο πατέρας του, μια σούπα, ο κόσμος και τα δάκρυα, η ανάγκη για λίγη κόλλα, η λεσβία και η νύχτα που σκότωσε τον Τόμμυ. Μια φωτογραφία, το μυστήριο, τα φυτά, ο κακός, ο Bukowski λέει αντίο.

«Ποιήματα και Προσβολές»: 14 Σεπτεμβρίου του 1973. Αμφιθέατρο του City Lights Poetry. Η πόλη, το Σαν

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Φρανσίσκο.

Απαγγελίες και πεζοποιήματα

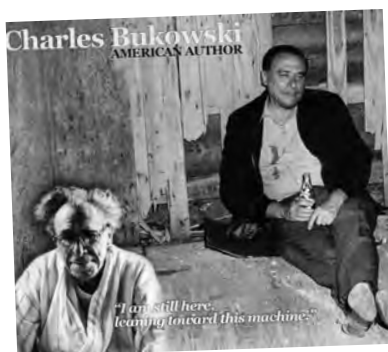
«Ο Καλός Πολίτης»: Στην γενέτειρα χώρα του και συγκεκριμένα στο Αμβούργο το 1978, ο Bukowski απαγγέλλει ζωντανά. Τα πεζοποιήματά του εκείνη την εποχή υπήρξαν μεγάλη επιρροή για τους δρόμους τού τότε και του μετά. Μοναδικές ηχογραφήσεις και μια προφητική ομορφιά καθαριστικών λέξεων.

«Όμηρος»: Ίσως η πιο διασκεδαστική δημόσια απαγγελία ποιημάτων που έκανε ποτέ. Στο ξεκίνημά της άλλωστε λέει: «Απόψε θα είναι μια αξιοπρεπή βραδιά. Θα διαβάσω αξιοπρεπή ποίηση, με αξιοπρεπή τρόπο». Φυσικά το κοινό του ξεκαρδίζεται στο γέλιο, ξέροντας πως ο Bukowski θα ρημάξει τα πάντα μ' ένα ποιητικό κρεσέντο για αλογομούρηδες, πόρνες, λιωμένες ιστορίες που έχουν πολύ περισσότερα να πουν απ' αυτά που λεν αμέθυστοι αξιοπρεπείς ποιητάδες του παρελθόντος και του μέλλοντος. Ισοπεδικός, λογικός μέσα στην άλλη τρέλα και η αποκαλυπτική απάντηση στην ερώτηση για το ποιοι είναι οι τρεις αγαπημένοι του ποιητές είναι μία: «Charles Bukowski, Charles Bukowski and Charles Bukowski».

«Χρησιμοποιείς Σημειωματάριο;»: Μια τριαντάλεπτη συνέντευξη για λογαριασμό του audio περιοδικού, «A Moveable Feast» κάπου εκεί στο 1986. Το εν λόγω περιοδικό κυκλοφορούσε σαν κασέτα και ο Bukowski πέρα από

τις αλυσμόντες απαντήσεις του στα ερωτήματα, απαγγέλλει τα ποιήματά του όπως μόνον εκείνος ξέρει.

«Bukowski Lives!»: Ο στρατιώτης, η γυναίκα του και ο αλήτης. Η ιδιοφυΐα του πλήθους, η βροχή κι ένα ραδιόφωνο με κότσια. Το να διαβάζεις ποίηση και να 'σαι ο πιο δυνατός των παράξενων. Οι τελευταίες μέρες του παιδιού που αυτοκτόνησε, η φιλική συμβουλή σε πολλούς νέους ανθρώπους, το διαβατάριχο πουλί που βοηθάει τους γέροντες, η απολογία και η απάντηση στην ερώτηση αν πίνει. Οι δεινόσαυροι - άνθρωποι, η τύχη και το... «δεν έχουμε λεφτά

γλυκιά μου, αλλά έχουμε τη βροχή»... ο Charles Bukowski, πάντα ο Charles Bukowski.

«Το γράψιμο είναι το μόνο που ξέρω να κάνω και / καθώς προτιμώ χίλιες φορές την κλασική μουσική / πάντα ακούω

μεγάλους συνθέτες ενώ δακτυλογραφώ / (κι όταν επιτέλους γράφω ένα καλό ποίημα / είμαι σίγουρος ότι οφείλεται στη μουσική). / Ακούω ένα συνθέτη τώρα που με βγάζει τελείως / απ' αυτόν τον κόσμο και ξαφνικά / δεν δίνω δεκάρα αν θα ζήσω ή θα πεθάνω ή θα πληρώσω εγκαίρως το λογαριασμό του καλοριφέρ / το μόνο που θέλω είναι ν' ακούω, / μου 'ρχεται ν' αγκαλιάσω το ραδιόφωνο για / να γίνω κομμάτι της μουσικής τόσο πολύ...». απόσπασμα μέσα από το ποίημα «Ουγγαρία, Συμφωνικό Ποίημα # 9 του Φραντς Λιστ» σε μετάφραση Σώτη Τριανταφύλλου.

ART AERI LTD

Όμηρος

Ο Όμηρος φέρεται ως ο συγγραφέας των ποιητικών κειμένων της Ιλιάδας και της Οδύσσειας,

από τα πρώτα κείμενα της Ιστορικής περιόδου της αρχαίας Ελλάδας, γνωστά ως «Όμηρικά Έπη». Η Ιλιάς αποτελείται από 15.693 στίχους και αναφέρεται στις τελευταίες πενήντα μία ημέρες του πολέμου της Τροίας, ο οποίος συνολικά διήρκεσε, σύμφωνα με τον μύθο, 10 χρόνια. Η Οδύσσεια αποτελείται από περίπου 12.110 στίχους και περιγράφει τον δεκαετή αγώνα του Οδυσσέα για τον νόστο, επιστροφή στην πατρίδα του Ιθάκη. Η καταγωγή του φαίνεται πως ήταν από την Ιωνία και επτά πόλεις ερίζουν για την καταγωγή του, με επικρατέστερες τη Σμύρνη και τη Χίο. Ως γονείς του αναφέρονται ο Μαίων και η Κριθηίδα και λέγεται ότι το πραγματικό του όνομα ήταν Μελπισιγένης, επειδή γεννήθηκε κοντά στον ποταμό Μέλπη της Σμύρνης και ότι πήρε αργότερα το όνομα «Όμηρος», είτε επειδή ήταν τυφλός είτε επειδή ήταν όμηρος των Κολοφωνίων στον πόλεμο με τη Σμύρνη. Σύμφωνα με τους βίους του, περιόδευσε απαγγέλλοντας τα έργα του στις ελληνικές πόλεις, απέκτησε μεγάλη φήμη, αλλά σε έναν διαγωνισμό με τον Ησίοδο στη Χαλκίδα δεν πήρε βραβείο, επειδή προτιμήθηκε ο Ησίοδος ως ποιητής που εξιμνούσε την ειρήνη. Ως τόπος θανάτου του παραδίδεται η Ίος.

Το μέτρο της Ιλιάδας και της Οδύσσειας είναι ο δακτυλικός εξάμετρος στίχος. Βάση του είναι ο δακτυλικός πους, δηλαδή μια μονάδα που αποτελείται από μία μακρόχρονη συλλαβή και δύο βραχύχρονες (που μπορεί να αντικατασταθούν από μία μακρόχρονη). Ο κάθε στίχος απαρτίζεται από έξι πόδες. Οι πέντε πρώτοι είναι δάκτυλοι και ο έκτος αποτελείται από δύο συλλαβές, την πρώτη υποχρεωτικά μακρόχρονη και τη δεύτερη αδιάφορη. Η γλώσσα του Ομήρου είναι τεχνητή, η οποία ουδέποτε μιλήθηκε, αλλά κατανοητή απ' όλον τον ελληνόφωνο κόσμο. Το υλικό της προέρχεται από διάφορες διαλεκτούς και χρονικές περιόδους. Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της ομηρικής τεχνικής, που φαίνεται ότι δεν υπήρχε στα παλαιότερα έπη, είναι οι εκτενείς παρομοιώσεις. Αυτές οι παρομοιώσεις είναι επεκτάσεις των σύντομων παρομοιώσεων: για παράδειγμα η απλή παρομοίωση «επιτέθηκε σαν λιοντάρι» μπορεί να επεκταθεί στην εικόνα ενός πληγωμένου και αγριεμένου λιονταριού που επιτίθεται στους κυνηγούς του, στην εικόνα του λιονταριού που κατασπαράζει το πρόβατο ενός φοβισμένου βοσκού ή στην εικόνα του ζώου που προσπαθεί να προστατέψει τα νεογνά του από τους κυνηγούς.

Για περισσότερες πληροφορίες
αποταθείτε στο www.artaeri.com.
Μακαρίου 71, Λ/σία

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Λάζαρου Μαύρου, «Αχρηστοι και δειλοί οι Κύπριοι»

Μάθημα Ιστορίας

Βιβλιοκρισία // Το μικρό αυτό βιβλίο αποδεικνύει ότι, παρά τον 'αφηρημένο' και 'αναδρομικό', για πολλούς, χαρακτήρα της ιστορίας, η σημασία που έχει η γνώση της ιστορίας στη διαμόρφωση των αντιλήψεων των ανθρώπων, αποτελεί αδιαμφισβήτητη προϋπόθεση για την εκδήλωση υπεύθυνης ιστορικά, πολιτισμικά, θεσμικά και πολιτικά στάσης στο παρόν και στο μέλλον

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ*

Ο κοινά αποδεκτός σκοπός της μελέτης της ιστορίας που αφορά τη γνώση του παρελθόντος αφενός για τη βαθύτερη και πληρέστερη κατανόηση του παρόντος και αφετέρου για τον ορθό και επιτυχή σχεδιασμό του μέλλοντος, υφίσταται ως βασική και κινητήρια ιδέα του ευφυούς και απολαυστικότερου πονήματος *Αχρηστοι και δειλοί οι Κύπριοι* (Με τον Ηρόδοτο παραμύσχαλα), (Εκδόσεις Αιγαίον, Λευκωσία 2016) του γνωστού δημοσιογράφου Λάζαρου Μαύρου. Και ως προς αυτήν την κατεύθυνση το μικρό αυτό βιβλίο αποδεικνύει, κατά την άποψή μου, με τον πιο παραστατικό τρόπο ότι παρά τον 'αφηρημένο' και 'αναδρομικό', για πολλούς, χαρακτήρα της ιστορίας, ο οποίος, σε αντίθεση με εκείνον των φυσικών επιστημών, δεν επιτρέπει την παρατήρηση του ιστορικού γεγονότος στο παρόν, η σημασία που έχει η γνώση της ιστορίας στη διαμόρφωση των αντιλήψεων των ανθρώπων και των λαών αποτελεί αδιαμφισβήτητη προϋπόθεση για την εκδήλωση υπεύθυνης ιστορικά, πολιτισμικά, θεσμικά και πολιτικά στάσης στο παρόν και στο μέλλον. Γεγονός που, απ' όσο δείχνουν και επανάληψιν τα πράγματα και υποδηλώνει με μαεστρία ο συγγραφέας του βιβλίου, φαίνεται να αγνοούν ή να παραγνωρίζουν σκόπιμα οι πολιτικοί και πνευματικοί κοτζαμπάσπδες και πρόκριτοι αυτού του μικρού σε μέγεθος, αλλά μεγάλου σε ιστορία τόπου.

Το βιβλίο απαρτίζεται από επτά σφιχτοδεμένα και επικοινωνούντα πολλαπλώς μέρη, καθώς αποτελείται από συνεχή άρθρα γραμμένα στην Αστυπάλαια, αλλά δημοσιευμένα στον κυπριακό Τύπο το καλοκαίρι του 2003. Το γεγονός αυτό δεν αποκαλύπτει μόνο τον δημοσιογραφικό χαρακτήρα των κειμένων που απαρτίζουν το βιβλίο, αλλά παράλληλα και την ιστορική και κυρίως την πολιτική τους επικαιρότητα και σκόπευση, κι αυτό γιατί τα εν λόγω άρθρα κοινοποιήθηκαν για πρώτη φορά στα πρόθυρα του γνωστού δημοψηφίσματος της 24ης Απριλίου του 2004. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο πρέπει, νομίζω, να ερμηνευθεί και το γεγονός ότι η έκδοση του ανά χειράς βιβλίου πραγματοποιείται τον Ιούνιο του 2016, 13 ολόκληρα χρόνια μετά, στα πρόθυρα, δηλαδή, μιας νέας προσπάθειας ντόπιων και ξένων να σερβίσουν και πάλι μιαν απαράδεκτη ιστορικά και πολιτικά λύση παραγνωρίζοντας, μάλιστα, ύπουλα τα ανθρώπινα δικαιώματα και το απα-

ράγραφο δίκαιο ενός ολόκληρου λαού.

Ένα... απόν γεγονός

Πιο συγκεκριμένα, ενώ το βιβλίο βασίζεται σε ένα πασίγνωστο ιστορικό γεγονός (Περσικοί πόλεμοι-Ναυμαχία της Σαλαμίνας), αντίθετα εστιάζει σε μια όχι και τόσο γνωστή ιστορικά πτυχή του: κάτι που δεν γίνεται, κατά την άποψή μου, ούτε τυχαία ούτε συμπτωματικά. Κι αυτό γιατί η συμμετοχή των Κυπρίων στον περσικό στόλο που εξεστράτευσε με υπεροψία και μέθη κατά της Ελλάδος και μάλιστα με 150 τριήρεις, 30.000 άνδρες και με αρχηγούς τον Γόργο και τον Τιμώνακτα, αποτελεί ένα θλιβερό ιστορικό γεγονός, το οποίο σκόπιμα, αλλά λανθασμένα κατά τη γνώμη μου, δεν προβάλλεται ή εξετάζεται από την επίσημη κρατικά και εθνικά ιστορία. Ως εκ τούτου παραλείπεται τεχνικώς, όπως εξάλλου και τόσα άλλα παρόμοια ιστορικά γεγονότα, από τα σχολικά εγχειρίδια. Έτσι, λοιπόν, οι μαθητές μας παρακολουθούν με εθνικό, πολεμικό και ιστορικό ενθουσιασμό τον ηρωικό Ονήσιλο και τον Ευαγόρα που επαναστάτησαν κατά των Περσών,

τις μάχες του Μαραθώνα, των Θερμοπυλών, της Σαλαμίνας και των Πλαταιών, τον Λεωνίδα και τον Θεμιστοκλή που νίκησαν τον Ξέρξη, ενώ από την άλλη παραμένουν ιστορικά 'ασφαλείς' αγνοώντας τόσο την προδοτική και μηδίζουσα πολιτική στάση όσο και την άναδρη πολεμική δράση του Γόργου και του Τιμώνακτα. Η επιλογή και μόνο του συγκεκριμένου ιστορικού γεγονότος από τον συγγραφέα αποτελεί ένα ουσιαστικό κριτικό και εν πολλοίς καυστικό σχόλιο, αφενός για την ορθή επιστημονικά διδασκαλία του μαθήματος της ιστορίας τόσο στη Δημοτική όσο και στη Μέση Εκπαίδευση και αφετέρου για τον ορθό πολιτικά προσδιορισμό της ιστορικής μας συνείδησης και της πολιτικής μας σκέψης.

Εστιάζοντας τέλος στον τρόπο ή ορθότερα στους τρόπους γραφής που επέλεξε ο συγγραφέας να χρησιμοποιήσει, παρατηρούμε αρχικά ότι, παρά τον δημοσιογραφικό και εν πολλοίς ιστορικό χαρακτήρα του κειμένου, που στηρίζεται ουσιαστικά σε ιστορικά στοιχεία αντιληπτά κατευθείαν από την αυθεντική ιστορική πηγή, δηλαδή τον Ηρόδο-

το, η ανάγνωση παραμένει καθ' όλη τη διάρκεια παραστατική και απολαυστική. Φαίνεται ότι ο συγγραφέας γνωρίζει να κινείται με δεξιοτεχνία και για τούτο, κατά την άποψή μου, ισορροπεί με επιτυχία ανάμεσα στο δημοσιογραφικό, το ιστορικό, αλλά και το λογοτεχνικό πεδίο. Κι αυτό επιτυγχάνεται χωρίς να παρατηρούμε επικίνδυνους ιδεολογικούς ακροβατισμούς, επιδεικτικό διδακτισμό και λεκτικά πυροτεχνήματα που θα μείωναν αναπόφευκτα την υψηλή λογοτεχνικά θερμοκρασία της γραφής του. Αντίθετα, α) με τη χρήση λογοπαγνίων, β) ιστορικών παραθεμάτων που αποπνέουν πολλές φορές λογοτεχνικούς ακροβατισμούς, επιδεικτικό διδακτισμό και λεκτικά πυροτεχνήματα που θα μείωναν αναπόφευκτα την υψηλή λογοτεχνικά θερμοκρασία της γραφής του. Αντίθετα, α) με τη χρήση λογοπαγνίων, β) ιστορικών παραθεμάτων που αποπνέουν πολλές φορές λογοτεχνικούς ακροβατισμούς, επιδεικτικό διδακτισμό και λεκτικά πυροτεχνήματα που θα μείωναν αναπόφευκτα την υψηλή λογοτεχνικά θερμοκρασία της γραφής του. Αντίθετα, α) με τη χρήση λογοπαγνίων, β) ιστορικών παραθεμάτων που αποπνέουν πολλές φορές λογοτεχνικούς ακροβατισμούς, επιδεικτικό διδακτισμό και λεκτικά πυροτεχνήματα που θα μείωναν αναπόφευκτα την υψηλή λογοτεχνικά θερμοκρασία της γραφής του.

*Ποιητής, φιλόλογος

www.simerini.com.cy

Μαριάννα Οικονόμου: «Ο πιο Μακρύς Δρόμος»

Παρουσίαση // «The Longest Run»: Ένα ντοκιμαντέρ ζωής, «after documentary», στο λαβυρινθώδες πλατό της φοβερής Ιστορίας

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Μια από τις καλύτερες ταινίες στο πρόσφατο φεστιβάλ ντοκιμαντέρ Λεμεσού, που έκλεισε τις πύλες του την περασμένη Δευτέρα, ήταν το βραβευμένο ντοκιμαντέρ της Ελληνίδας σκηνοθέτιδας, Μαριάννας Οικονόμου, «The Longest Run» («Ο πιο Μακρύς Δρόμος»). «Ο πιο Μακρύς Δρόμος» παρακολουθεί, εκ του σύνεγγυς, τη ζωή δύο φίλων από τη Συρία και το Ιράκ, του Αλσαλέχ και του Τζασήμ, στις φυλακές ανηλίκων του Βόλου, όπου περιμένουν να δικαστούν με τη βαριά κατηγορία της διακίνησης παράτυπων μεταναστών. Όπως ανέφερε η σκηνοθέτις στην παρουσίαση της ταινίας, αυτή καταπιάνεται με το ζήτημα της εξαναγκαστικής θυματοποίησης αθώων ανήλικων προσφύγων από διακινητές, που καταλήγουν να εκτίουν βαριές ποινές στις ελληνικές φυλακές, ενώ οι τελευταίοι συνεχίζουν ανενόχλητοι να επιτελούν το επονειδιστικό και εγκληματικό έργο τους.

Μέσα από τη φυλακή οι δύο ανήλικοι φίλοι μιλάνε στο τηλέφωνο με τους γονείς τους, που ζουν κάτω από τον τρόπο του πολέμου και των επιδρομών του ISIS, ενώ προσπαθούν και οι ίδιοι να σώσουν τους εαυτούς τους. Θύματα, όλοι, του καταστροφικού πολέμου στη Μέση Ανατολή, δεν μπορούν να αποφασίσουν αν καλύτερη μοίρα είναι η κράτηση στις φυλακές ή η «ελευθερία» στις εμπόλεμες ζώνες της Συρίας και του Ιράκ, όπου βιώνουν την καθημερινή φρίκη του πολέμου και τη μισαλλόδοξη θηριωδία του ISIS. Οι δύο νέοι γνωρίζουν ότι, αν το δικαστήριο τους κηρύξει ενόχους, η ποινή φυλάκισής τους μπορεί να φτάσει έως και τα 25 χρόνια.

Η ταινία παρακολουθεί τη ζωή των δύο κρατουμένων έως και τη δίκη τους, αναδεικνύοντας με περίτεχνο τρόπο τη σχέση τους μέσα στο περιβάλλον του εγκλεισμού και τη θεσμική του λειτουργία. «Αρχικά», ανέφερε η σκηνοθέτις, «είχα επιλέξει να παρουσιάσω τη ζωή τεσσάρων κρατουμένων, ωστόσο, στη συνέχεια, αποφάσισα να εστιάσω στους δύο συγκρατούμενους, που έγιναν στενοί φίλοι και είχαν παρόμοιες πολιτισμικές και κοινωνικές αναφορές, ενώ προσφυγοποιήθηκαν για τους ίδιους περίπου λόγους». Αναλύοντας τη δημιουργική διαδικασία που οδήγησε στην πραγματοποίηση της ταινίας, αναφέρθηκε στις πολυπλοκότητες και τα προβλήματα που αντιμετώπισε, αφού το ντοκιμαντέρ όφειλε να προσεγγίσει τους χαρακτήρες του με ευαίσθητο τρόπο, λειτουργώντας, πάντα, μέσα στο καθορισμένο σωφρονιστικό πλαίσιο της κράτησης, με προδιαγεγραμμένη ελευθερία κινήσεων.

«Συνολικά, η διαδικασία πραγμα-

τοποίησης του ντοκιμαντέρ κράτησε ένα με δύο χρόνια, αν και τα γυρίσματα καθαυτά διήρκεσαν μόνο δέκα μέρες», διευκρίνισε, προσθέτοντας πως «ήταν σημαντικό να πειστούν οι ελληνικές Αρχές για την ωφελιμότητα μιας τέτοιας ταινίας και να δώσουν την άδεια στο κινηματογραφικό συνεργείο να μπει και να δουλέψει στους χώρους του σωφρονιστικού ιδρύματος».

Κοινωνική επιδραστικότητα

Από δικής μου σκοπιάς, ως δημιουργού του ντοκιμαντέρ, πρόσθεσε, μ' ενδιαφέρει να δω κατά πόσον και με ποιον τρόπο μπορεί να συμβάλει η ταινία, αλλά και οι παρόμοιες θεματικές ταινίες, αφενός στην κατανόηση της κατάστασης των προσφύγων και αφετέρου στην ευαισθητοποίηση της κοινωνίας γι' αυτό το τεράστιο πρόβλημα της εποχής μας, που δεν είναι μονοσήμαντα ανθρωπιστικό, αλλά έχει πολλαπλές συνδηλώσεις και πιυχές. Ερωτηθείσα, κατά πόσον η παρουσία της κάμερας στους χώρους της φυλακής επηρέασε τη συμπεριφορά των σωφρονιστικών υπαλλήλων, επισήμανε ότι «προφανώς αυτό το γεγονός θα πρέπει να έπαιξε κάποιο ρόλο», παρ' όλα αυτά, συμπλήρωσε, η συμπεριφορά των περισσότερων εργαζομένων ήταν φιλική και υποβοηθητική προς τους κρατούμενους, αφού ανάλογη ήταν και εκτός του χρόνου των γυρισμάτων, σε όλη τη χρονική ροή της καθημερινότητας στις φυλακές.

«Δύο κυρίως πρόσωπα διαδραμάτισαν ρόλο καταλύτη για την ομαλή ένταξη και στήριξη των ανήλικων κρατουμένων στη ζωή της φυλακής: Ο δάσκαλος του σχολείου του σωφρονιστικού ιδρύματος, ένας εθελοντής ο οποίος ερχόταν σε καθορισμένες ημέρες και με τον οποίο οι φυλακισμένοι μπορούσαν να συζητήσουν για ό,τι τους απασχολούσε και να εκφράσουν τους βαθύτερους προβληματισμούς τους, και η κοινωνική λειτουργός του Ιδρύματος, η κυρία Μαρία, η οποία είχε υπεύθυνη θέση και στο τηλεφωνικό κέντρο, και η οποία ήταν, κατά κάποιον τρόπο, η «μαμά της φυλακής»», σημείωσε.

Στο σημείο αυτό, η κ. Οικονόμου εξέφρασε την άποψη ότι αυτός πρέπει να είναι και ο κύριος ρόλος του σχολείου στις φυλακές ανηλίκων, να τους βοηθήσει, δηλαδή, να αρθρώσουν και να αφηγηθούν την ιστορία τους, αντί να τους μεταδίδει «άχρηστες» πληροφορίες για την ελληνική ιστορία, οι οποίες, στην ουσία, δεν τους χρησιμεύουν σε τίποτα ούτε και τους αφορούν. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο που ανέδειξε η ταινία, είναι η αναπόφευκτη «υποχρέωση» των ανήλικων κρατουμένων να υποστούν τη διαδικασία της κράτησης και της παραπομπής τους σε δίκη σε μια γλώσσα την οποία παντελώς αγνοούν, σε βαθμό που δεν μπορούν να κατανοή-

σουν τι λέγεται γι' αυτούς, τι τους καλούν να απαντήσουν, τι υπογράφουν, ενώ δεν μπορούν ούτε να υπερασπίσουν τον εαυτό τους. «Εδώ, η παντελής απουσία διερμηνέων από ολόκληρο το σύστημα, καθιστά ιδιαίτερα προβληματική τη διαδικασία», τονίζει, σε βαθμό που εγείρονται σοβαρά ερωτήματα και για το ίδιο το καθεστώς απονομής της δικαιοσύνης.

Αναφερόμενη, εξάλλου, στην προσωπική εμπλοκή της με τους δύο πρωταγωνιστές του ντοκιμαντέρ, είπε ότι αυτό το στοιχείο υπάρχει, καθώς διατηρεί επαφή μέχρι σήμερα με τον έναν εκ των δύο, τον Αλσαλέχ, ο οποίος κατάφερε, έπειτα από έξι μήνες, να μεταβεί στη Γερμανία. Αντίθετα, πρόσθεσε, ο δεύτερος, ο Τζασήμ, διέκοψε κάθε επαφή έπειτα από τρεις μήνες και εξαφανίστηκε, εκφράζοντας την ελπίδα ότι κατάφερε και αυτός να φτάσει στη Γερμανία... Κλείνοντας το κείμενο γι' αυτήν την εξαιρετικά ενδιαφέρουσα ταινία, θα έλεγε κανείς πως, κατά κάποιον τρόπο, η ζωή, εφεξής, των δύο αποφυλακισθέντων ανήλικων προσφύγων, αποτελεί ένα νέο... ντοκιμαντέρ, μετά το «The Longest Run», στο λαβυρινθώδες πλάτο της φοβερής Ιστορίας.

Ποια είναι η Μαριάννα Οικονόμου

Η Μαριάννα Οικονόμου είναι ντοκιμαντερίστρια, σκηνοθέτις και παραγωγός που ζει στην Αθήνα. Μετά τις σπουδές της στην Ανθρωπολογία (UCL) και το Φωτοεμπορτάζ (LCP), εργάστηκε για κάποια χρόνια ως ερευνήτρια σε θέματα κινηματογράφου και ως φωτογράφος σε Ελλάδα και Ηνωμένο Βασίλειο. Από το 1989, είναι σκηνοθέτις και παραγωγός ανεξάρτητων ταινιών ντοκιμαντέρ και τηλεοπτικών ντοκιμαντέρ με επίκεντρο κοινωνικά θέματα και ανθρώπινες ιστορίες. Ταινίες της έχουν προβληθεί στην Ελληνική Τηλεόραση, το ARTE, YLE, BBC. Έχουν επίσης συμμετάσχει και βραβευθεί σε πληθώρα διεθνών φεστιβάλ κινηματογράφου. Είναι ιδρυτικό μέλος της Doc3 productions.

Το βραβευμένο ντοκιμαντέρ της «Ο πιο Μακρύς Δρόμος», πραγματοποίησε την πρεμιέρα του στην Ελλάδα στο 18ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης, ενώ προβλήθηκε με επιτυχία και από το ARTE. Ήταν μια από τις τρεις υποψηφιότητες για το Βραβείο Καλύτερης Ταινίας Τεκμηρίωσης της Ελληνικής Ακαδημίας Κινηματογράφου, ενώ απέσπασε δύο Βραβεία στο Διαγωνιστικό Τμήμα του 58ου Διεθνούς Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ της Λειψίας (2015), ενός από τα σημαντικότερα φεστιβάλ στον ευρωπαϊκό χώρο. «Ναι, υπάρχουν γυναίκες που πραγματικά γυρίζουν μεγάλο μήκος ντοκιμαντέρ και μάλιστα με μαεστρία. Έχουμε ανακαλύψει μίαν από αυτές». Αυτά έγραφε το σκεπτικό της επιτροπής για το βραβείο που απονεμήθηκε στο The Longest Run, στο Φεστιβάλ DOK Leipzig το 2015.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Από την επιθυμία της θάλασσας στη θάλασσα της επιθυμίας

Ιστορίες αλλιώς // Κοινός τόπος Ελλήνων και Εβραίων, ο τιμωρός Κατακλυσμός που έφερε τη θάλασσα. Της αμαρτωλής επιθυμίας σύμβολο, και απειλή. Δεν είχε θάλασσα η Εδέμ. Και δεν θα υπάρχει θάλασσα μετά τον Αρμαγεδδώνα, υπόσχεται η Αποκάλυψη του Ιωάννου

ΤΙΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Μέρος Β'

Αφιερώνοντας την μονογραφία του 'Le Territoire du Vide: L' Occident et le desir du rivage: 1750-1840' ('Ο Χώρος του Κενού: η Δύση κι η Επιθυμία της Ακτής: 1750-1840' στο να ταυτίσει την θάλασσα με την ερωτική επιθυμία και την αναζήτησή της, ο Γάλλος ιστορικός είναι τουλάχιστον αληθής στην κλήση του ως ιστορικού. Ανατρέχει με σπουδή στα στάδια της πολιτισμικής εξέλιξης που οδήγησε στην σύνδεση αυτή. Ή, στην αναγνώριση και, τέλος, στον ανενδοίαστο εναγκαλισμό της. Ο ιστορικός υποδεικνύει την αρχική, πάντως, εχθρότητα των Αρχαίων στην θάλασσα. Κοινός τόπος Ελλήνων και Εβραίων, σημειώνει, ο τιμωρός Κατακλυσμός που έφερε την θάλασσα. Της αμαρτωλής επιθυμίας σύμβολο, και απειλή. Δεν είχε θάλασσα η Εδέμ. Και δεν θα υπάρχει θάλασσα μετά τον Αρμαγεδδώνα, υπόσχεται η Αποκάλυψη του Ιωάννου. Για την ώρα επαίρεται ο Γιαχβέ, στα Θεοφάνειά του στον αποσβολωμένο Ιώβ, ότι Εκείνος έθεσε όρια στην θάλασσα. Κι ως τέτοιο ορίζεται το νόημα της... παραλίας: ως σήμα της προνοιακής θείας προφύλαξης από την απειλή, που είναι η θάλασσα.

Ως εχθρικό στοιχείο την είδαν και οι, ποντοπόροι, Έλληνες: αναγκαίο, αλλά κι εχθρικό, όπως εν γένει, η βία της

ανάγκης. 'Ω, η χαρά να είσαι στην ακτή, βλέποντας τα πλοία να θαλασσοδέρνονται', ορίζει την 'επιχειρηματική', το αρχαιότερο shadenfreude ο Λουκρήτιος, συμφωνώντας στην αναξιοπιστία της με τον Οράτιο. Και με το 'γράψα στον άνεμο, στο κύμα να τα πάρει', του Κάτουλλου, παρμένο από τον Αισχύλο, για 'όσα λέει στην επιθυμία της πάνω μια γυναίκα στον εραστή της'. Επιθυμία γυναικεία, σαν την θάλασσα απατηλή, επιμένει ο Αισχύλος. Που, στο 'κυμάτων τ' ανήριθμον γέλασμα' άκουσε το τραγικό των ανθρώπων τραγούδι, τα 'άπορα πόριμα' των χωρίς απάντηση ζητήσεών τους: 'απόλεμος ό γε ο πόλεμος'. 'Αύτη η θάλασσα, και τίς νιν κατασβέσει;': στο ανεξάντλητο αλλά και το ακατάβλητο της θαλάσσης αναλογίζεται η Κλυταιμίστρα την πηγή της υλικής, καταστροφικής, τελικά, γυναικείας επιθυμίας της, την πορφύρα και τα κοράλλια του σκοτεινού 'οίνοπα πόντου', στον στίχο από τον Αγαμέμνονα του Αισχύλου, που παρενόησε ο Σεφέρης. Πορφύρα της επιθυμίας που συμβολίζεται και στο αίμα που κατακλύει τον Οίκο των Ατρειδών: τον κύκλο του αίματος που προοιωνίζεται το πορφυρό χαλί που απλώνει για το θύμα της, στην είσοδο του παλατιού, η μοιχός γυναίκα της αιματόχρους γυναικείας επιθυμίας.

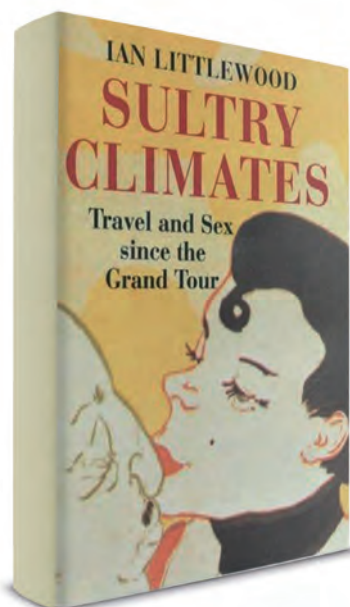
Ήδη γνωστός από την σημαντική του μονογραφία 'Το Δύσσομο και το Ευώδες: Η Οσμιά και η Γαλλική Φαντασία' (μτφ Μ. Koshan στα αγγλικά ως 'The Foul and the Fragrant: Odour and the French Imagination' (Picador, London 1994), ο Corbin οσμίστηκε τα πολιτι-

σμικά ενδιαφέροντα που απέπνεαν οι θάλασσες, γράφοντας το 'Le Territoire du Vide' όπως και το 'La Mer'. Αλλά αν η δυσσομία συνιστούσε γαλλικό πολιτισμικό φαινόμενο προς ιστορική κι ανάλυση, η επιθυμία της παραλίας ήταν, σε μεγάλο βαθμό, αγγλικής καταγωγής και καλλιέργειας. Το πρώτο κεφάλαιο, έτσι, με τίτλο 'L' ignorance et les balbutiements du desir', αναδιφεύ τις πρώτες απαρχές της επιθυμίας με τις αδέξιες έως κωμικές αντιδράσεις των καθώς πρέπει αστών, στο περιβάλλον τουλάχιστον της πόλης τους, που σπινόντουσαν στα παραπέτα της παραλίας του Brighton, με τα κιάλια τους, για να δουν τις λουόμενες, όταν πα αυτές είχαν ξεπεράσει τους περιορισμούς να λούζονται μέσα από προστατευτικά των αδιάκριτων βλεμμάτων ξύλινα κουβούκλια που τις έφερναν μέχρι μέσα στην θάλασσα. Προηγήθηκε ένα 'θεραπευτικό' πρελούδιο, αφού η θάλασσα παράδοξα συνδέθηκε αρχικά αντίστροφα με το σεξ, ως φάρμακο κατευναστικό των ακαλίνωτων ερωτικών επιθυμιών, για τους άνδρες, και της νυμφομανίας για τις γυναίκες.

Οι βικτωριανόι τρόποι

Έβριθε η παραλία από γιατρούς των ψυχών και των σωμάτων, εξηγεί ο Corbin. Η ιατρική σοφία εξήρε την θεραπευτική αξία του σοκ: πιο χαριστικά, γυναίκες και παιδιά ριχνόντουσαν σε νερά στους, όχι αντρίκιους, 10 βαθμούς Κελσίου, αλλά η καλοσύνη σταματούσε εκεί. Τις έριχναν στο κύμα, κρατώντας το κεφάλι τους κάτω από το νερό, μέ-

χρι του αισθήματος της ασφυξίας, που θεραπεύε, πίστευαν, από την νυμφομανία. Κύμα. Υποδεικνύουμε οι γραμματικοί: Από το 'κύω', φουσκώνω, όθεν η κύηση, η εγκυμοσύνη. Η φουσκομεριά μετά την παράδοση στην επιθυμία! Οι συνδέσεις με την ερωτική ηδονή επέμειναν, κι όχι μόνο στα ετυμολογικά λεξικά. Η Fanny Burney, μένοντας στο Brighton, παρατίθεται από τον Corbin να ηδονίζεται με τα πρωινά μπάνια, στις 20 Νοεμβρίου του 1782. 'Η όλη υπόθεση με τα μπάνια είχε γίνει σέξυ', παρατηρεί ο Γάλλος ιστορικός. Δεν ήταν μόνο η θέα των ημίγυμνων κορμιών: 'ακόμα κι η επαφή του γυμνού ποδιού με την άμμο έδινε μια αισθησιακή ευχαρίστηση, σχεδόν ένα υποσυνείδητο υποκατάστατο της αυτοϊκανοποίησης'. Μετρούσαν τις βουτιές τους, στα παγωμένα νερά, οι άνδρες, όπως οι ασκίτες το κομποσκοίνι τους, κι οι ηδονιζόμενοι τους οργανισμούς τους', γράφει ο Corbin. Υπερβολές της παράθιν' αλός 'υπεραισθησίας' που φτάνει για τον Γάλλο ιστορικό της (ερωτικής) έλξης προς την θάλασσα στην προσομοίωση της από ψηλά βουτιάς στην θάλασσα με την ανδρική διέγερση (χρησιμοποιεί κυριολεξία εδώ, ο Γάλλος!) Κι ενώ η μόδα των θαλάσσιων λουτρών εξαπλωνόταν, από το Brighton στο Blackpool και στο Manx και το Weymouth. Κι εκδημοκρατιζόταν. Στην εξέλιξη από την αντρωτική θεραπεία στον ηδονισμό ηγήθηκαν οι αριστοκράτες, οι 'les Grandes' του Corbin, ακολούθησαν όμως με σπουδή ο λεώς. Τους παραθαλάσσιους τρόπους

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

των Βικτωριανών περιγράφουν και συγγραφείς όπως ο Trollope, στο *'The Way We Live Now'*. Ο ωκεανός συνείρε το υψηλό, το αισθητικό 'sublime' με το αισθησιακό. Κι η θάλασσα, όπως στις συνυποδηλώσεις της γαλλικής ομοψυχίας, αντιπροσώπευε τον διπλό ρόλο της μητέρας και της ερωμένης. 'Θάλασσα μάνα εσύ, γαλάζια αρμύρα!'

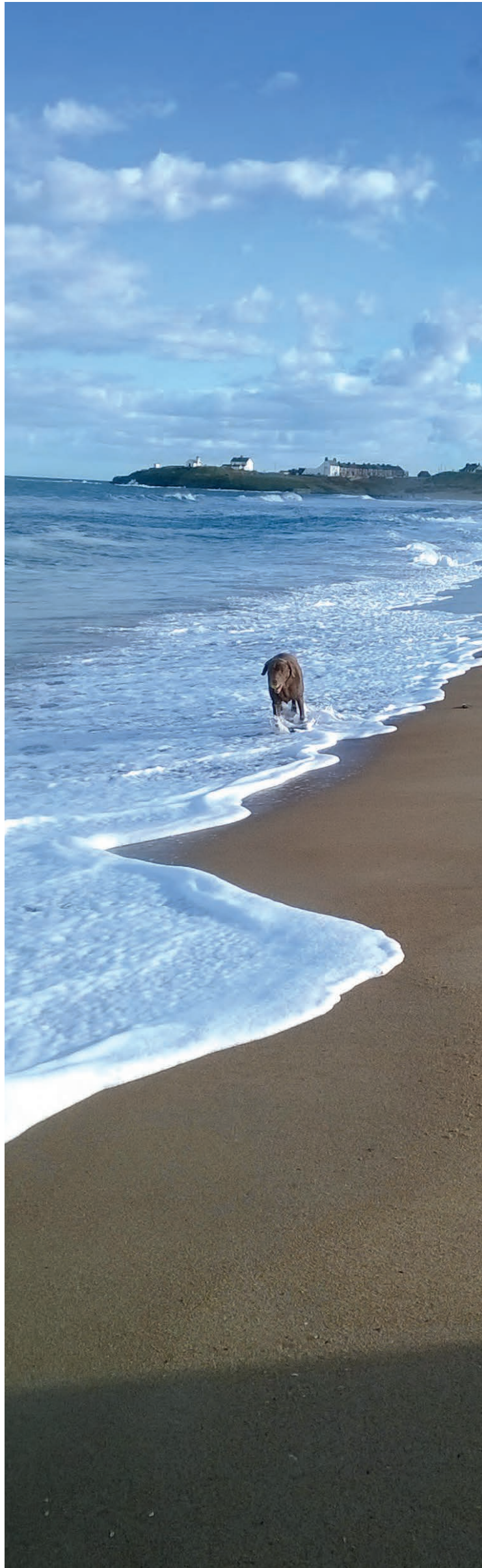
Η παραλία: Ένας αισθησιακός Παράδεισος επί Γης

Ως το 'πιο δυνατό αντικαταθλιπτικό της φύσης' υμνούν την θάλασσα οι Lena Lencek και Gideon Bosker, περιγράφοντας με μια ιριδίζουσα παλέτα των εποχιακών κι ωραίων, ωριαίων, της θάλασσας χρωμάτων την παράδοση των λουομένων στις πιο συβαρτικές ορμές διαφυγής από τον χρόνο, μετρωμένο λικνιστικά πια μονάχα με τους 'barcarole' ναρκωτικούς ρυθμούς του ανέμου, του νερού, της άμμου και του ηλίου. Το βιβλίο τους, *'The Beach: The History of Paradise on Earth'* (Viking: 1998), συνιστά μια κοινωνική ιστορία πώς, εκατομμύρια άνθρωποι κάθε καλοκαίρι, αλλά και χειμώνα, 'καταφεύγουμε στην θάλασσα για να επανεφεύρουμε τους εαυτούς μας'.

'Παλέτα', γιατί η γραφή της κοινωνικής ιστορίας ομοιάζει την ιμπρεσιονιστική ζωγραφική. Δεν ζητείται η 'αντικειμενική και αναντίρρητη αλήθεια' μιας φωτογραφικής αποτύπωσης αλλά η προσωπική εντύπωση και προσωπική εγγραφή μιας στιγμής ή άποψης της ανθρώπινης ζωής: χρώματά τους τα γεγονότα κι η σύνθεση λεπτομερειών και χρονικών ιζημάτων που συνηθίζουν τον πλούτο και το βάθος της εικόνας. Κι είναι πράγματι δραματικά αισθησιακά στα εκτυφλωτικά χρώματα των εικόνων της η μελέτη των Lencek και Gideon, από τα γαλάζια της θάλασσας και το ήλεκτρο της άμμου ως την πορφύρα, την ώχρα και την σέπια των δειλινών τους.

Οι συγγραφείς παραμένουν πιστοί, ωστόσο, στο κάλεσμα του ιστορικού, συγκεντρώνοντας τις γλαφυρές πνευλιές τους στο να αποδώσουν τα υγιεινολογικά, θεραπευτικά ενδιαφέροντα, κατ' αρχήν των λουομένων και των γιατρών τους, πώς, αρχίζοντας οι παραλίες πρόσφεραν διαφυγή από τους αυστηρούς καθωσπρεπισμούς της κοινωνίας και πώς οι κρατούσες, και ολοέν χαλαρώνουσες, αντιλήψεις για το σεξ και την θέα του ανθρωπίνου σώματος αντανάκλωντο στους κώδικες περιβολής (και γδυσίματος) των λουομένων. Από τα κουβούκλια και τα ολόσωμα, ειδικά για τις γυναίκες, μαγιό έως τα μπικίνι που, με τα λόγια της εκδότριας του Vogue, 'έκρυβαν μόνο το μπρώνυμο' της λουομένης. Οι συγγραφείς επαλληλίζονται με τον, πιο αθυρόστομο Corbin', περιγράφοντας πώς, δύο αιώνες πιο πριν, οι Άγγλοι μεταχειρίζονταν το βούτηγμα στην θάλασσα ως ένα μείγμα θεραπείας και τιμωρίας. Επαγγελματίες βουτηχτές 'dippers' των ασθενών ή αμαρτωλών πληρωνόντουσαν για να τους βουτούν, στα παγωμένα νερά της Βορείου Θαλάσσης, με ιαματικούς του σώματος και της ψυχής σκοπούς.

Οι Lencek και Bosker δεν προσθέτουν τις πονηρές πνευλιές του Γάλλου μετανεωτερικού για τα αντίθετα του επιδιωκόμενου αποτελέσματα της σεξουαλικής θεραπείας. Δεν τους δια-

φεύγει, όμως, πώς οι Ρομαντικοί κατέφευγαν στα ζεστά νερά της Μεσογείου στην αναζήτηση λυτρωτικών εμπειριών αυτοσυνειδητοποίησης. Πνευματική εγρήγορση που εύρισκαν όχι μόνο στην σεξουαλικά φορτισμένη 'διδείσδυση στην υγρότητα' του ζεστού νερού, ή την εμβάπτιση σε έναν αθώο, αρχαίο κόσμο, αλλά και τις αγάλες δεκάδων γυναικών του - και όχι μόνον. Ο Byron διέσχισε, ως άλλος Λεάνδρος, τον Ελλήσποντο, ενώ ο Shelley χρειάζονταν όλη την ώρα να βουτά το κεφάλι του στο λαβωμένο νερό για να ξαναφέρει τα αισθήματα πνευματικής διέγερσης του νερού. Τελικά, βρέθηκε ο δεύτερος πνιγμένος σε μια νύκτα θαλασσινής κολύμβησης, ενώ ο Byron πέθανε στο Μεσολόγγι όταν συναντήθηκαν ο ήρωας με τον ρέμπελο, στο ένδοξο αλωνάκι.

Τα «Λάγνα Κλίματα»: από τη Ρομαντική Φυγή στον σύγχρονο ηδονισμό

Στο βιβλίο του *'Sultry Climates: Travel and Sex Since the Grand Tour'* (John Murray, Λονδίνο 2001- Λάγνα Κλίματα: Ταξίδια και Σεξ από την Εποχή της Μεγάλης Περιήγησης), ο Ian Littlewood αναδιφεύει τα τελευταία 200 χρόνια ιστορίας του τουρισμού, εστιαζόμενος στις πολιτισμικές καταβολές του 'Grand Tour', της Μεγάλης Περιήγησης των Ρομαντικών. Μελετώντας τόσο δημόσια κείμενα λογοτεχνίας και ιστορίας της Τέχνης όσο και ιδιωτικά ημερολόγια κι επιστολές, ιδία με προσωπικές εξομολογήσεις έως, και κυρίως, επάρσεις για σεξουαλικά κατορθώματα, ο Littlewood καταλήγει στο συμπέρασμα ότι μακράν του να βρίσκεται στο περιθώριο των τουριστικών αναζητήσεων, το σεξ συνιστούσε το ζωτικό τους στοιχείο. Αναζητώντας 'sun, sand και sex', οι σημερινοί τουρίστες ακολουθούν τα ίδια μονοπάτια των λόρδων literati του 18ου αιώνα, των Byron και Boswell και τόνων άλλων παντοιοτρόπως κομψευομένων ηδονοθήρων νεαρών που μίραζαν το περιηγητικό τους ενδιαφέρον ανάμεσα σε όσα ιστορικά εύρισκαν και τις ιστορίες με όσες (και όσους) συνευρέθησαν. Όπως εξηγούν τα κείμενα των ιδίων των ταξιδιωτών, 'απλά, ταξίδευαν ένα μήνα μαζί για να βρεθούν στην Βενετία για μια νύκτα διανυκτέρευση με μια ξεμυαλισμένη γυναίκα' ('travelled a whole month together to Venice for a night's lodging with an impudent woman'). Κι ενώ, βέβαια, λιάζονταν στο φως των αρχαίων πολιτισμών.

Στις ατραξιόν της Ιταλίας, 'Μητέρας και Τροφού του Σοδομοισμού' Βρετανοί 'εραστές του ελληνικού' (ή, 'ελληνορωμαϊκού') έρωτα συνέρρεαν εν σωρώ, στην όψιμη Βικτωριανή εποχή. Οι πένες τους έδιναν γλαφυρές κι αθυρόστομες 'λυρικά αισθητικά' περιγραφές των αισθησιακών τους απολαύσεων, όπως οι σχεδόν πορνογραφικές περιγραφές του μελετητού της Αναγέννησης John Addington Symonds, που παραθέτει ο Littlewood αλλά δεν αναπαράγουμε εδώ. Το ίδιο 'λυρικά', ο Symonds εκστασιάζεται για την ετοιμότητα των γονδολιέρηδων να εξυπηρετήσουν, έναντι πενιχρού αντιτίμου, τα καπρίτσια των εφήμερων ερώτων των επιβατών τους: ο Symonds είχε βρει την Αρκαδία του. Η 'παράδοση' των πρόθυμων γονδολιέρηδων συνεχίστηκε μέχρι τα μέσα του

20ού αιώνα: εκθειάζουν ο Cole Porter, στα 1920s και ο Truman Capote, στα 1950s. Ο Joe Orton επαίρεται, με αναίσχυντο κυνισμό, σχολιάζουμε εμείς, ότι γι' αυτά που έκανε με τα πιτσιρικά για ένα πάτο φαΐ, στην Αγγλία θα τον κυνηγούσαν οι Αρχές διά βίου. Όταν η Ιταλία αναπτύχθηκε οικονομικά, η τουριστική ζήτηση μετακινήθηκε στην βόρειο Αφρική. Αλλά, ήδη, as θυμηθούμε τον Forster, που ανακάλυψε, στην Αλεξάνδρεια, τον 'strange man, with a straw hat, at an angle to the Universe', τον Καβάφη, για τους Βρετανούς. Στην ίδια πόλη, βρήκε τον εαυτό του στην αγκαλιά εισπράκτορα των λεωφορείων, του νεαρού Mohhamed el Adl, που γνώρισε εκεί στην διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου.

Παραπέμπουμε στον ερωτικό συμβολισμό του *'The Story of a Panic'* (1904), του Forster, που συμβολίζει, στην συνάντησή με τον τραγοπόδαρο φαλλικό θεό των δασών και της γονιμότητας την αντίληψη των βορείων, για την συνάντησή τους με τους νοτίους. Για τον Forster, όπως και για τον Goethe και τόσους μετά απ' αυτόν, το νόημα του ταξιδιού στην Ιταλία έγκειτο στο να ανακαλύψει πλευρές του εαυτού του που είχε καταπέσει πίσω στην πατρίδα. Αλλά, επίσης, η μόνη ευκαιρία συνάντησης και κατανόησης των ντόπιων για τους Βρετανούς ήταν οι ερωτικές αυτές συνευρέσεις. Το σεξ με τους ντόπιους, πίστευαν, ήταν κι ο καλύτερος τρόπος να καταλάβεις έναν τόπο. Ο Anthony Burgess, φτάνοντας στην Άπω Ανατολή για πρώτη φορά, περιγράφει πώς, παίρνοντας στην Σιγκαπούρη μια Κινέζα ιερόδουλη στην Bugis Street... "I entered her and entered the territory." Το ίδιο δηλώνει, πάντως, κι η φωτογράφος Mirella Ricciardi, με αφορμή την ερωτική της σχέση με Κενυάτη ψαρά: "Ένα με κείνον, έγινε αμέσως ένα με την Αφρική" (Telegraph Magazine, 21 Οκτωβρίου 2000, σ. 44).

Η κίνηση του τραίνου...

Τελειώνοντας, γιατί κάπου πρέπει να τελειώσουμε επί τέλους, ίσως κι ίδια η κίνηση του ταξιδιού να υποβάλλει ερωτικές συνυποδηλώσεις. Θα περιμένατε από τον Φρόυδ να τις παρατηρήσει: βρήκε στην κίνηση του τραίνου μια σχέση με την σεξουαλικότητα (κι όχι, δεν αναφέρθηκε στην είσοδο σε τούνελ). Να είναι το απελευθερωτικό, για σκέψη και πράξη, 'αναμεταξύ' του ταξιδιού; Ο Byron επαίρεται ότι το έκανε σε ξαπλώστρες σε καταστρώματα, "tooled in a post-chaise", ενώ ο John Urdike περιγράφει πώς 'συνεπύρε' υπομονετικά μια συνεπιβάτιδά του στο πίσω κάθισμα αυτοκινήτου, όπως κι ο Henry Miller, από τις πρώτες σελίδες του Sexus (από μνήμης αυτό, αλλά ανεξίτηλ!) Κι ο γράφων θυμάται, όταν ανασκοπούσε τον αγγλικό Τύπο για το LGR στο Λονδίνο, την είδηση για τους executives, διευθυντή και διευθύντρια, που στην πρώτη θέση αεροπορικής πτήσης από τις ΗΠΑ στο Λονδίνο, επιδόθηκαν σε άλλες πτήσεις, στους επτά ουρανούς. Απολύθηκαν άμα τη προσγειώσει, για να ανακαλύψουν, σχολιάζαμε οι κακεντρεχείς εμείς, ότι στα 30.000 πόδια από την γη, μπορείς να ψηφείς τον νόμο της βαρύτητας, αλλά όχι την βαρύτητα του νόμου! Bon Voyage!

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Οι ταινίες που σημάδεψαν τις δεκαετίες

Προβολές // Επαναστάτες χωρίς αιτία, Λονδρέζοι φωτογράφοι, ταξιτζήδες της Νέας Υόρκης, χάκερ εμπνευσμένοι από τον Πλάτωνα: τελικά, κάθε δεκαετία διαθέτει το μοντέλο ζωής και την ανάλογη ταινία που της αξίζει

καθρέφτη διερωτώμενος: «You talkin' to me?», δε στιγμάτισε μόνο την εποχή, αλλά πέρασε στην ανθολογία ολοκλήρου του κινηματογράφου. Ο Ταξιτζής υπήρξε βίωμα προσωπικό: ο Ρόμπερτ Ντε Νίρο, μπαϊνόβγαϊνε για μήνες μέσα σε ταξί και ψυχιατρικές κλινικές. Ο Πολ Σρέιντερ, που χώρισε με τη γυναίκα του, πέρασε στην ανεργία και κόντεψε να αυτοκτονήσει, έβγαλε την κατάθλιψη του πάνω στο χαρτί και έφτιαξε με αυτήν, ένα αριστουργηματικό σενάριο. Τέλος, ο Μάρτιν Σκορτσέζε έπασχε από αϋπνίες, καθώς τριγύριζαν μέσα στο μυαλό του οι εικόνες του Ταξιτζή να ψάχνει ελπίδα οδηγώντας μέσα σε μια αποξενωμένη πόλη. Στην πολιτικά ταραγμένη δεκαετία του εβδομήντα, η Τζόντι Φόστερ, υποδυσμένη τη 12χρονη πόρνη, Λίρις, έμελλε να ενσαρκώσει το θνήσκον αμερικανικό μας όνειρο...

Το ογδόνα χορεύαμε στον ρυθμό του «Flashdance»...

«What a feeling»! Κάθε πάρτι στη χρυσή (και άμυαλη) δεκαετία του '80, άρχιζε και τελείωνε με την οσκαρική μουσική του Τζόρτζιο Μορόντερ και τη φωνή της Αϊρίν Κάρα. Άπαντες οι εκπρόσωποι της Γενιάς Χ που περνούσαν τότε μια δύσκολη εφηβεία εξακολουθούν να παραμένουν αθεράπευτοι νοσταλγοί αυτού του φαντασμαγορικού (αν και ολίγον kits), μουσικοχορευτικού θεάματος. Οι υποψιασμένοι κριτικοί της εποχής το έθαψαν, κυρίως λόγω του επιφανειακού σεναρίου, ανυποψίαστοι πως, στην πάροδο των χρόνων, το κενό περιεχομένου μουσικοχορευτικό σκετσάκι θα περνούσε στη σφαίρα του cult. Γιατί έγινε αυτό; Για τον ίδιο λόγο που οι σαραντάρηδες συνεχίζουν να ακούνε Abba και να παίζουν Pacman και Rubik's Cube. Δεν το κάνουν για την ποιότητα και την υψηλή αισθητική. Είναι γιατί αναβιώνουν μια εποχή, όταν το όνειρο υπήρχε στη ζωή και στις ταινίες.

Το ενενήντα μαθαίναμε για τον Πλάτωνα στο Matrix

Στα τέλη της δεκαετίας του ενενήντα ήμασταν ήδη όλοι πίσω από έναν υπολογιστή. Οι αδελφοί Γουαταδόφσκι έκαναν λοιπόν μια υπόθεση: Στην εποχή μας, ο Πλάτωνας θα ήταν χάκερ και θα είχε τη μορφή του Κιάνου Ρίβς. Οι Άντι και Λάρι Γουαταδόφσκι ανέμιξαν την κυβερνοπάνκ κουλτούρα και τον πλατωνικό μύθο του σπηλαίου με την «Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων» αλλά και με μια σειρά από θρησκευτικές και φιλοσοφικές ιδέες σε ένα φιλμ που λειτουργεί σε πολλαπλά επίπεδα. Εντυπωσιακάτατα εφέ (με την τεχνολογία bullet time), σκηνές πολεμικών τεχνών που αγνοούν την βαρύτητα, πρωτοποριακή ηχητική τεχνολογία, όλα δίοδοι για τον τρομακτικό μελλοντικό κόσμο του Μάτριξ. Στην εποχή των πολλαπλών οθονών, οι ήρωες που ερμηνεύουν οι ηθοποιοί είναι σύμβολα: Ο χάκερ Νίο του Κιάνου Ρίβς, η Τρίνιτι (Τριάδα) της Κάρι-Ανν Μος, ο Μορφέας (όνομα που παραπέμπει στον αρχαίο θεό του Ύπνου) και καπετάνιος του Ναβουχοδονόσορα του Λόρενς Φίσμπουργκ, η ηλεκτρονική Προφήτης της Γκλόρια Φίσερ είναι μερικοί από αυτούς. Τέλος του αιώνα, και πλέον το Matrix είναι παντού!

ΛΟΓΓΙΝΟΣ ΠΑΝΑΓΗ

Το πενήντα ήμασταν «επαναστάτες χωρίς αιτία»...

Μισό και πλέον αιώνα μετά, ο επαναστάτης χωρίς αιτία θα μεταλλάσσονταν στον Έντουαρντ, τον μελαγχολικό, ερωτευμένο βρικολάκα του «Twilight». Αιμοδιψής μιν, αλλά καλό παιδί και χωρίς το τσιγάρο στα χείλη, όπως ο Τζέιμς Ντιν στην περίφημη φωτογραφία. Τότε ήταν ο Τζιμ ο επαναστάτης, ένα αλλόκοτο, ανήσυχο και θορυβώδες ψάρι έξω από τα νερά του, σε μια εποχή που τα νιάτα είχαν αρχίσει να οργίζονται και οι αξίες να αμφισβητούνται. Σύμφωνα με το βιβλίο που ενέπνευσε τον Νικόλας Ρέι, έφτιαγε η διάλυση της οικογένειας και η ανάδειξη της μαμάς σε κυρίαρχη φιγούρα. Ο μπαμπάς του Τζιμ, ένα ανδρείκελο που γυρνάει εδώ και κει με τη σκούπα κι ο Τζιμ να επαναστατεί γι' αυτόν αλλά και για τον εαυτό του, προσπαθώντας να συμβιβάσει τα αρσενικά και τα θηλυκά στοιχεία της προσωπικότητάς του. «Τι κάνει έναν άντρα;», ρωτούσε μ' εκείνον τον επίμονο τρόπο ο Ντιν και η απάντηση δεν ήταν μονάχα μία. Η Τζούντι (Νάταλι Γουντ) ήταν το κορίτσι της διπλανής πόρτας και ο Πλέιτο, ο τύπος του καταπιεσμένου ομοφυλόφιλου που αναζητούσε τη φωνή του σε μια πουριτανική κοινωνία. Ντοκουμέντα, μιας ολόκληρης εποχής.

Το εξήντα ηγαίναμε για «πρόγευμα στα Tiffany's»...

Στις αρχές του εξήντα κανείς δεν πί-

στευε πως το Breakfast at Tiffany's θα γινόταν τραγούδι από ένα ροκ συγκρότημα του Τέξας (Deer Blue Something), ούτε ότι θα το παραλάμβαναν οι Queen του Φρέντι Μέρκουρι, οίκοι υψηλής ραπτικής, συγγραφείς, εικαστικοί καλλιτέχνες και πάει λέγοντας.... Τότε, το «Breakfast at Tiffany's» ήταν η ταινία του Μπλέικ Έντουαρντς, αλλά και το βιβλίο του Τρούμαν Καπότε. Τότε, σε μια οικονομικά ανθοούσα Αμερική, πλανιόταν ένα συγκεκριμένο ερώτημα: Χρήμα ή έρωτας; Αυτά ήταν τα διλήμματα που βασάνιζαν και την ηρωίδα μας, την ακραία εξωστρεφή Χόλι Γκολάιτλι. Ο Καπότε ονειρευόταν την Μέρλιν Μονρόε στον ρόλο (ίσως γιατί οι άντρες προτιμούν τις ξανθιές), ωστόσο η Πάραμαουντ προτίμησε τη φινέτσα της Χέμπμπορν και δικαιώθηκε από την ιστορία. Η ερμηνεία της Αμερικανοβελγίδας ηθοποιού έγινε σύμβολο, ενώ τραγουδώντας το «Moon River» χάρισε στον Χένρι Μαντσίνι το Όσκαρ. Το μόνο πλιν της ταινίας είναι η παρουσία του Μίκι Ρούιν με ένα κιτρινοειδές μείκ-απ στον ρόλο του Ιάπωνα γείτονα της Χόλι. Ο Μπλέικ Έντουαρντς δήλωσε μάλιστα ότι μετάνιωσε οικτρά για το politically incorrect ατόπημα. Αυτά είχε όμως η εποχή και τίποτα δεν υπήρχε αρκετό για να μας στερήσει την απόλαυση του προγεύματος στους Τίφανι.

...ή κάναμε τις φωτογραφίες μας «blow-up»

Τι εποχή! Οι μπίνικς και οι νέοι γραφίστες έδιναν χρώμα στον πλανήτη, το ροκ ν' ρολ ήταν στις δόξες του, στον αέρα υπήρχαν ήδη μυρωδιές από τον Μάν του '68 και το Blow-up του Μικε-

λάντζελο Αντονιόνι βρισκόταν στις λονδρέζικες αίθουσες του σινεμά. Στη χρυσή εποχή των Cahiers du cinema οι σινεφίλ φύτεωναν σαν τα μανιτάρια και μπορούσε μια art-house ταινία σαν το Blow-up να σπάσει τα ρεκόρ στο box-office. Η δημιουργία του Αντονιόνι υπήρξε ο απόλυτος ύμνος στο ψυχεδελικό Λονδίνο της και παράλληλα μας ανάγκασε να προβληματιστούμε για τα όρια μεταξύ πραγματικότητας και φαντασίας. Υπήρχε στ' αλήθεια φόνος, όπως δείχνει το blow-up της φωτογραφίας; Και εκείνη η αόρατη μπάλα του τένις στο τέλος; Τότε το κοινό δεν ήθελε απαντήσεις, έτσι ο Αντονιόνι διατυπώνει μόνο ερωτήματα. Παράλληλα, μας βυθίζει σε έναν πολύχρωμο κόσμο από γυμνά μοντέλα, μοδάτα ρούχα σε έντονα χρώματα και γλυκιά παρακμή. Έμελλε να κοινωνήσουν από αυτήν πολλοί. Ανάμεσά τους, ο Μπράιαν ντε Πάλμα στο «Blow Out», ο Φράνσις Φορντ Κόπολα στο «The Conversation», ο Ντέιβιντ Λιντς στο «Blue Velvet»...

Το εβδομήντα μπήκαμε σε ταξί και οργιστήκαμε ξανά...

Πίσω στο 1976 ένα ταξί γύριζε στους κακόφημους δρόμους της Νέας Υόρκης. Στο πίσω κάθισμα είχε τον Χρυσό Φοίνικα των Καννών και στη θέση του συνοδηγού τον Ρόμπερτ Ντε Νίρο. Αλλά, η Αμερική δεν ήταν έτοιμη για τον θρυλικό Ταξιτζή του Μάρτιν Σκορτσέζε. Συνεπώς, το Όσκαρ άδραξαν οι σιδερένιες γροθιές του Ρόκι και όχι ο εξολοθρευτής άγγελος Τράβις, που γέμισε την οθόνη από βία και αίμα (και ασ ήταν αυτό σε χρώμα σέπια, όπως το ζήτησε η λογοκρισία). Ο ορκισμένος εκδικητής, που κοιτούσε τον εαυτό του στον

www.simerini.com.cy

Βιβλιονηλασίες // Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

Ιστορίες της Αμμοχώστου

Δημήτρης Λεβέντης

Η συγγραφική συγκομιδή του Δημήτρη Λεβέντη δεν διαπνέεται μόνο από ένα βαθύ αίσθημα τοπολατρίας για την Αμμόχωστο των νεανικών του χρόνων, της αγωνιστικής δράσης και της εκπαιδευτικής του σταδιοδρομίας, αλλά και συνεκδοχικά εμφορείται από την αγάπη της πατρίδας ως παιδαγωγία πατριδογνωσίας και επίγνωση χρέους για διατήρηση της μνήμης. Επισήμανση που καταδεικνύεται τόσο από τη συγγραφή σχολικών εγχειριδίων, την επιμέλεια και την έκδοση των έργων του πατέρα του Πάνου Λεβέντη, εμπνευσμένων κυρίως από την εθνική και λαογραφική μας κληρονομιά, όσο και από τους τίτλους των βιογραφικών και ιστορικών του μελετών: «Η ζωή και ο θάνατος του Πέτρου Γιάλλουρου» και «Η διαδρομή των Γυμνασίων Αμμοχώστου από το 1955 μέχρι το 1974».

Η πρόσφατη λογοτεχνική του κατάθεση το 2015 από τις ελλαδικές εκδόσεις «Ιωλκός» συνιστά ένα άρτια επιμελημένο βιβλίο, που κατανέμει τις 122 κειμενικές του σελίδες σε 15 διηγήματα. Όλα γραμμένα με τα επιδέξια σύνεργα της παραδοσιακής διηγηματικής φόρμας και της εύληπτης γλωσσικής αποτύπωσης με τη φιλολογική του σκευή, τη χάρη μιας ανεπιτήδευτης λιτότητας και την αισθητική ενός ζωντανού ύφους σκηνικής εικονοπλασίας. Οι «Ιστορίες της Αμμοχώστου» στην αυτοτέλεια της αφηγηματικής πλοκής και της επεισοδιακής τους ανέλιξης συνυφαίνουν με τα δομικά νήματα μιας ενιαίας συγκρότησης την ιστορία της αγαπημένης πόλης του συγγραφέως. Αποπνέοντας τη μεθυστική αύρα της θάλασσάς της, αλλά και τον ασφυκτικό αέρα της αλλοτινής κλειστής κοινωνίας, σκιαγραφούν το «Αμμοχώστειο» ήθος του κόσμου τις δεκαετίες πριν από την εισβολή έως τις μέρες μας, όπως ευστόχως διευκρινίζεται στο οπισθόφυλλο: «Τα διηγήματα εκτείνονται από τα χρόνια λίγο πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι σήμερα, γιατί η πόλη εξακολουθεί να ζει παντού, όπου υπάρχουν Αμμοχωστιανοί».

Είναι οι Αμμοχωστιανοί από τους νεαρούς μέχρι τους ενήλικες και τους παππούδες, οι άνθρωποι της οικογενειακής ζωής, της αγροτιάς και των ξεχασμένων επαγγελματικών ενασχολήσεων του δημουργικού μόχθου, της μικροαστικής και μαθητικής κοινωνίας με τους έρωτες, τις φιλίες, την εμπλοκή τους στον Αγώνα και τις σχέσεις τους με τους Τουρκοκύπριους, του εκτοπισμού και της μετανάστευσης με τις ζωηρές τους αναμνήσεις από τον πόλεμο και τις παλιές καλές μέρες. Όλοι όσοι εκπροσωπούνται εδώ από υπαρκτά είτε φανταστικά πρόσωπα και στέρεους χαρακτήρες με μεταλλαγμένα ονοματικά προσώπια και ενίοτε με τα

πραγματικά τους ονόματα. Ο διηγηματογράφος, εξάλλου, ψυχογραφώντας και ζωντανεύοντας τους διηγηματικούς του ήρωες μέσα από λεπτομερείς περιγραφικές αναφορές του τρίτοπρόσωπου αφηγητή και τους παραστατικούς διαλόγους προώθησης της δράσης μάς αποκαλύπτει ενδιαφέρουσες πληροφορίες γύρω από την Αμμόχωστο μιας άλλης εποχής διαφορετικών ιδίως ηθών.

Η εξιστόρηση νοσταλγικών αναμνήσεων, κατασκευαστικών αναπολήσεων και βιωματικών εμπειριών συνθέτει μιαν ανάγλυφη τοιοχογραφία, θυμίζοντάς μας γραφικές γειτονιές, ποικιλώνυμα υποστατικά και σπίτια σε περιβολότοπους, ενορίες, εκκλησίες και ξωκκλήσια, την περιοχική Καραόλου στη λεωφόρο Σαλαμίνας, τα μεγαλόπρεπα μεσαιωνικά τείχη με την τάφρο και τον Πύργο του Θεόλλου, την παλιά Αμμόχωστο του Αγίου Εξοριού, το λιμάνι με την εμπορική και επιβατική του κίνηση, τον περιπατόδρομο της λεωφόρου Δημοκρατίας, το Ελληνικό Γυμνάσιο και άλλα εμβληματικά μέρη του Βαρωσιού. Μπροστά μας ξεδιπλώνονται μαυροάσπρες σκηνές σαν από παλιά ταινία του ελληνικού κινηματογράφου, άλλοτε ξετυλιγόμενες φωτοειδείς εικόνες στα χρώματα και τις αποχρώσεις της θαλασσοφιλήτης πόλης, ενώ αλλού η ζωηρή αναδιήγηση αναπαριστά με πόνο ψυχής δραματικά στιγμιότυπα από την τουρκική εισβολή και τους μικρούς καιρούς της προσφυγιάς.

Η θεματική των διηγημάτων εστιάζεται κυρίως στο οριακό μεταίχμιο του 1974 ως terminus ante et post quem, όπου εκτυλίσσονται δρώμενα της προγενέστερης ειρηνικής ζωής, της συνύπαρξης Ελλήνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, τα χρόνια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και του Αγώνα της ΕΟΚΑ. Εγκιβωτίζονται επίσης σελίδες από την Ενετοκρατούμενη Αμμόχωστο, ενώ άλλες ξεπνούν μέσα μας τα τραγικά γεγονότα της εισβολής, τα δεινά των Αμμοχωστιανών προσφύγων στους καταυλισμούς είτε τις περιπέτειες του ξενιτεμού τους σε άλλες χώρες. Στο τελευταίο, ωστόσο, αριστοτεχνικό διήγημα «Οι πόλεις», ο Δημήτρης Λεβέντης κομίζει με συγκινησιακούς συμβολισμούς το αισιόδοξο μήνυμα: την απελευθέρωση και την ανοικοδόμηση της Αμμοχώστου μας.

Ιδεοσκόπιο // Χρυσόθεμις Χατζηπαναγή

Αμμόχωστος, η αλγινδέσση πόλη της ψυχής μας

chrysothemisch1@gmail.com

Με ποιες πληγωμένες λέξεις, με ποια σβησμένη πνοή να εμπυχώσεις το χαρτί της γραφής σου; Στερεύουν τα λόγια, όταν στον χάρτη της μοιρασμένης πατρίδας επιμένει αδιάλλακτα και παράνομα παραμονεύει ακαρτογράφητο το συρματοπλέγμα του Αττίλα. Εκεί όπου στα σκουριασμένα από την πολυκαιρία, μα αιχμηρά από τη θηριωδία αγκάθια της σιδερόφρακτης νεοσουλτανικής υπεροψίας αιμάσσουν οι μνήμες του «μνησιπήμονος πόνου» κι ανεξίτηλες σφαδάζουν οι αναμνήσεις μπροστά στα συγκλονιστικά δρώμενα των δύστυπων ημερών. Κι εκεί όπου στην αδιάστατη κόψη του διαμελισμού της γης μας από την ασύτρητη υπεροπλία του εισβολέα συνηριούνται οι απαντοχές της ατελέσφορης αναμονής, ενώ θρυμματίζονται τα όνειρα τής αενάως εμπαίζομενης επιστροφής. Πώς ν' αναστηλώσεις την πίστη κι από ποιους αδιέξοδους δρόμους να ιχνηλατήσεις την προσδοκία της επανόδου; Δεν βλέπεις που κατά κόρον χλευάζονται και προκλητικά καταβαραθρώνονται από τον τραχύ κατακτητή ανεκπλήρωτοι οι πόθοι και φρούδες καταρρέουν οι ελπίδες;

Τα 42 ολόκερα χρόνια εισβολής και κατοχής καταγράφουν την άλωση μιας δεύτερης οδυνηρότερης τουρκοκρατίας. Στενάζουν θρηνωδώντας ατέρμονες ιερειάδες τα σκλαβωμένα χώματα των χωριών και των πόλεων μας. Κι ανάμεσά τους η Αμμόχωστος του ασίστου νόστου και του ακαταλάγιαστου στόνου με την μικροκυματούσα της θάλασσα, που αδημονεί και οδύνεται στη δίψη των δεινών της, δίχως την «Καμήλα» πα της υπομονής και χωρίς τη «Γλώσσα» της λαλιάς της. Βουβή κι ανυπεράσπιστη πολιτεία, μα κι ανυπότακτη σκιά σαν φάντασμα, που βγαίνει νυκτοήμερα από τα ερείπια της ερημιάς της, στοιχειώνοντας τα εμβληματικά της ξενοδοχεία στη χρυσόκοκκη αμμουδιά. Κι άλλοτε ανήμερο θεριό σαν τ' αγριεμένα κύματα στους αλικτι-

πους βράχους του βραχνά της, μοιάζοντας με τους αλύππτους καμπούς στις προσφυγιάς τ' ατελεύτητα της πάθη.

Η Βασιλεύουσα των ποιητών αλλά και των ασύστολων εκπομπών, που με χέρια ανθελληνικά κουντικών αξιωματικών άφησαν στον πορθητή από την ανοικτή κερκόπορτα ευάλωτες τις πόλεις. Η Πόλη τότε, αλυτρωτικό σύμβολο του Γένους, και η τωρινή θαλασσοφιλήτη μας πόλη, η αλύτρωτη αλγινδέσση της ψυχής μας-όχι η δοριάλωτος, αλλά η αμαχητί προδομένη και παραδομένη ωςάν να «καρτέραγε τον Τούρκο να την πάρει»-χωρίς αντίσταση στο διάβα των αρμάτων του για την απ' άκρη σ' άκρη κατάληψη της μέσα στη στιγμή «των άσφαιρων πυρών» και την εκκένωση του πανικού για την ανεπίστροφη φυγή της εξορίας από τον παράδεισό της. Εάλω η πόλις εδώ και σαράντα συν δύο ενιαυτούς! Στη θύμησή της κοπετοί και θρήνοι σε μυριάδες στίχους. Κι αντί της λήθης στο πέρασμα των χρόνων και στον ψευδαισθήσεων την τύρβη, παραληρήματα και μοιρολόγια με θέα το σκηνικό της σε αντικατοχικές επίσης εκδηλώσεις.

Πλουτοκρατορία

Επαναστατεί ενάντια στην αδικία της παρατεταμένης ομηρίας της από τον κατοχικό δυνάστη. Αυτή η προγονική γη των Μυκηναίων-Αχαιών με την Έγκωμη των κυκλώπειων τειχών, την ένδοξη μας Σαλαμίνα Τεύκρου, Ονήσιου και Ευαγόρα και τη μητρόπολη της Κύπρου Κωνσταντία των δύο επιβλητικών βασιλικών, Καμπανόπετρας και Αγίου Επιφανίου. Εκείνη η πλουτοκρατορία επί Φράγκων και Ενετών και η μετέπειτα κοσμοπολίτισσα στην αξιοζήλευτη επικράτεια των θαυμάτων. Των πόλεων η άλλη βασιλίδα μέσα στους αιώνες της τρισχιλιετούς Ελληνικής Ιστορίας και τους επικούς θρύλους της Famagusta των ξένων να διαδίδουν την περιώνυμή της φήμη ανά τα πέρατα της οικουμένης-ωστόσο, και εγκληματικά ν' αδιαφορούν με όρους συμπαγνίας για την τραγική της

μοίρα στην επέλαση των βαρβάρων, που επιστέγασε την τραγωδία από τη Μόρφου έως την Κερύνεια και από τον Πενταδάκτυλο μέχρι την ακριτική μας Καρπασία. Μια νέα πανεθνική καταστροφή μετά την Μικρασιατική από τις τουρκικές ορδές της εθνοκάθαρσης και του νεοθωμανικού επεκτατισμού. Μπροστά στην απειροπόλεμη και αποδυναμωμένη στρατιωτική μας δύναμη, την αείποτε ανύπαρκτη εθνική μας στρατηγική και την τότε αποκαρδιωτική στάση της Ελλάδας με την απόφαση του Πολεμικού της Συμβουλίου πως «η Κύπρος είναι μακριά». Εκεί που ενανθώνοντες περιμέναμε να φτάσουν από ώρα σε ώρα ελληνικά αεροπλάνα, για ν' ανακατίσουν τα βομβαρδιστικά των εχθρών. Έτσι οι επιδρομείς, απερίπαστοι στην προέλασή τους, ολοκλήρωσαν το σχέδιό τους «Αττίλας II», καταλαμβάνοντας το 37% του εδάφους των πλέον προσοδοφόρων μας περιοχών κι επιτυγχάνοντας ταυτόχρονα τους μακροχρόνιους διχοτομικούς τους στόχους.

Σήμερα, 14 του Αυγούστου, «...κι η φρίκη/δεν κουβεντιάζεται γιατί είναι ζωντανή». Ζωντανή και η μνήμη σε όσους αδυνατούν να θυμούνται τη στρεψόδικη άρνηση της Τουρκίας για επιστροφή ως Μ.Ο.Ε. του περικλειστού κα' αρχήν τμήματος της Αμμοχώστου και ολόκληρης της πόλης σε κατοπινό στάδιο στους νόμιμους κατοίκους της, εφαρμόζοντας τα ψηφίσματα 550/1984 και 789/1992.

Ανήμερα της αποφράδας μέρας αλλά και κάθε μέρας η Αμμόχωστος γίνεται Κύπρος και η Κύπρος Αμμόχωστος, καταδιώκοντας ως ερινύα, «επίκουρος της Δίκης», όσους ξεχνούν το χρέος τους: να προτάσσουν δυναμικά την απαίτηση της επιστροφής στην πατρογονική μας γη και στις ψυχές μας την πόλη. Από τα περβόλια του Αν Μένου μέχρι την Αγία Ζώνη κι από τη λεωφόρο Δημοκρατίας με το Ελληνικό Γυμνάσιο και το Λύκειο Ελληνίδων έως τη χρυσή αμμουδιά της περιπόθητης θάλασσάς της.

Ηδύφωνο

www.simerini.com.cy

Αδαμάντιος Διαμαντής, Ο Κόσμος της Κύπρου

Απόσπασμα της βδομάδας // Τι μπορούμε να κάνουμε για τον κόσμο αυτό; Εμείς που ως τώρα είχαμε την τύχη να μείνουμε απείραχτοι και ασφαλείς (εμείς και το σπιτικό μας), που ακούσαμε και μάθαμε από μακριά τη φωτιά // Επιμελείται η **Μαρία Μηνά**

Υστερα από την κατάρρευση του τόπου, τι μπορεί να δώσει η εικόνα αυτή; Τι θα πουν, πώς θα μιλήσουν οι σιωπηλές 67 μορφές των προγόνων (των παππούδων μας), τι δίδαγμα μπορούν να δώσουν; Γιατί οι μορφές αυτές κάτι λέγουν. Μιλούν για τη σοφία του κόσμου μιας εποχής, που πιάστηκε από αιώνες, που πέρασε δουλειά, σκλαβιά, στέρψη, ταπείνωση κι έμεινε σιωπηλός, αφού δεν μπορούσε να αντισταθεί και ο κόσμος τραβήχτηκε στον εαυτό του, πήρε τα λιγοστά μέσα που του 'δωσε, που του άφησε να κρατήσει ο δυνάστης, από τα άφθονα μέσα του τόπου του. Πήρε τα μέσα αυτά τα λιγοστά και εδημιούργησε μια ζωή πλήρεια, κράτησε την πίστη του, ρύθμισε την ηθική του, το δίκαιο, φύλαξε σιωπηρά τον σπόρο, την προσήλωση στη φυλή και τ' όραμα, αυτό που τώρα πάμε μεις να χαλάσουμε με την παραφροσύνη μας, την επιπολαιότητά μας, με την απουσία κάθε σκέψης και αυτοσυγκράτησης, με την κατάρρευση του στενού εγωισμού και της αλληλοεξόντωσης.

Τι θα διδάξει η εικόνα του «Κόσμου της Κύπρου»; Τώρα που είναι πλέον αργά, κάθε κατάσταση θέλει τη δική της θεραπεία.

Όσο για μένα, πώς θα ξεχωρίσω τη δουλειά μου από τις τραγικές καταστάσεις που δημιουργήθηκαν; Πόλεμος, πολιτική, ερείπια και εξαφάνιση. Ο σπαραγμός του ξεριζωμένου κόσμου, ο πόνος, τα δάκρυα, η ανέχεια, η οργή και η κατάρρευση.

Το κείμενο του Διαμαντή γράφτηκε τον Νοέμβριο του 1974 χωρίς πρόθεση, όπως ο ίδιος εξηγεί, να δημοσιευτεί.

Τι μπορούμε να κάνουμε για τον κόσμο αυτό; Εμείς που ως τώρα είχαμε την τύχη να μείνουμε απείραχτοι και ασφαλείς (εμείς και το σπιτικό μας), που ακούσαμε και μάθαμε από μακριά τη φωτιά, τα αίματα, την καταστροφή, την πλήρη σωματική και ψυχική κατάρρευση του μισού κόσμου της Κύπρου· και αν ο άλλος μισός κόσμος δεν κατέρρευσε σωματικά, δεν έχασε τη ζωή του, τον τόπο, τα υπάρχοντά του, όμως και ο μισός αυτός κόσμος λίγο ή πολύ ζει κάτω από το φάσμα μιας δικής του κατάρρευσης και αφανισμού. Η ψυχική κατάρρευση είναι γενική.

Οι προεκτάσεις, ο χαμένος κόσμος, η ελπίδα ανάστασης, το ξαναζωντάνεμα ή η απελπισία δεν μετριώνται αυτήν τη στιγμή. Συμπληρώθηκαν τέσσερις μήνες και βλέπω από τη βεράντα του εργαστηρίου μου στη Λευκωσία τα υπο-

δουλωμένα βουνά του βορρά και αισθάνομαι τον σπαραγμό όλου του κόσμου.

Καθένας αντέδρασε με τον δικό του τρόπο. Δεν έχω το πρόβλημα της επιβιώσης για την ώρα· αυτό που έχουμε μας αρκεί για παρακάτω. Η σκέψη και τα αισθήματά μας βρίσκονται σε συνεχή λειτουργία. Να ζωγραφίσω; Να κάμω τι; Υστερα από τον ύμνο και τη λυρική θεώρηση του τόπου· στην αρχή της ζωής μου· είδα τα τελευταία χρόνια την επικείμενη τραγωδία. Οι «Αγωνίες» της τελευταίας δεκαετίας ήταν μια διέξοδος στους φόβους και τις αγωνίες για το κακό που θα μπορούσε να 'ρθει.

Τώρα φθάσαμε στο τέλος.

Χάθηκε ο μισός τόπος· θα ολοκληρωθεί το δράμα; Θα ανακοπεί η πλήρης κατάρρευση; Από πού; Από κάποια δύναμη και πίστη δική μας; Από έναν υπολογισμό (δειλία), εξάντληση, φόβο

επικείμενης τιμωρίας (από πού); του μεγάλου εγκλήματος που διέπραξε η άλλη πλευρά;

Τι θα ζωγραφίσω; Οι αγωνίες της περασμένης δεκαετίας ήταν διάφορες.

Μένει καιρός; Υπάρχει μέσα μου δύναμη τώρα για κάποια συμβολή; Και τι θα 'ναι η συμβολή αυτή; Θρήνος; Οργή; Καταγγελία; Και πού θα βρω τη δύναμη να κλάψω χωρίς απόγνωση, να οργισθώ χωρίς παραλογισμό, να καταγγείλω χωρίς στόμφο;

Έχει κανένα νόημα τώρα κάποια έκφραση κάποιας μορφής; Έχει σκοπό; Απορίες και ερωτήματα. Ο καθένας αντιδρά σύμφωνα με ό,τι δυνάμεις κρύβει. Και σκέπτομαι πως δεν αξίζει να πέσει κανείς μαστορεύοντας πεισματικά κάποιο θέμα. Δεν έχει νόημα.

Ίσως το μόνο που μπορώ να κάνω είναι να περιμένω. Αν θα κάμω κάτι, πρέπει να έλθει σαν μια επιταγή. Σαν μια ασυγκράτητη ανάγκη για χαρά, κλάμα, θυμό ή τρομερό μαντάτο.

As περιμένω.
(19 Νοεμβρίου 1974)
*****

Έτσι τελείωσα την αφήγηση αυτή τον Νιόβρη του '74. Σήμερα, τον Μάη του '75, βρίσκω τον εαυτό μου να σκαλίζει ξανά τις ρίζες. Οι χυμοί πάντα είναι εκεί.

Τα δενδράκια και τα λουλουδία που σπίκωναν στις καλύβες τους οι ξεριζωμένοι μάς φέρνουν λυγμούς και λαχτάρες. Τα νέα βλαστάρια ανδρώνονται.

Ο «Κόσμος της Κύπρου» θεμελιώνει το Κάστρο της νέας ζωής.
(15 Μαΐου 1975)

Η Αφήγηση του Κύπριου ζωγράφου αρύεται από το βιβλίο «Λευκωσία, Μια πόλη στη λογοτεχνία», σε επιμέλεια Κυριάκου Χαλαμπίδη